

Pedagógiai Program

Cseresznyevirág Művészeti Óvoda

TARTALOMJEGYZÉK

Az óvoda adatai	4
Bevezető	5
1. Helyzetkép az óvodáról	7
1. 1. Az óvoda környezete	7
1. 2. Az óvoda nevelőmunkája	7
1. 3. Programunk alapelve	9
1. 4. Gyermekképünk	9
2. A programunk globális célrendszere	10
2. 1. Alapvető céljaink	10
2. 2. Általános nevelési feladataink	10
2. 3. A programunk rendszerábrája	12
3. A nevelés kerete	13
3. 1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program	13
3. 2. Az érzelmi, erkölcsi nevelés és közösségi nevelés	18
3. 3. Program ajánlott napirendje	24
4. A program tartalmi kerete	26
4. 1. Hagyományőrzés, népszokások	26
5. A program tevékenységformái	29
5. 1. Játék	29
5. 2. Játékba integrált tapasztalatszerzés	37
5. 3. Vers, mese, dramatikus játék	40
5. 4. Ének, zene, énekes játékok, tánc, zenehallgatás	44
5. 5. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	49
5. 6. A mozgás, mozgásos játékok	53
5. 7. A külső világ tevékeny megismerése	56
5. 8. Munkajellegű tevékenységek	60
6. Gyermekvédelmi munka az óvodában	63

7. Tehetségígéretetek azonosítása, a tehetségígéretetek gondozásának programja, a fejlődési ütemükben eltérő gyermekek nevelése	65
8. A partnerkapcsolatok intézményi rendszere és azok működése	69
8. 1. Az óvoda és a család	69
8. 2. Az óvoda és a bölcsőde	70
8. 3. Az óvoda és az iskola	70
8. 4. Az óvoda és a fenntartó	71
8. 5. Az óvoda és a közművelődési intézmények	71
8. 6. Az óvoda egyéb kapcsolatai	71
9. A program erőforrása	72
9. 1. A személyi feltételek	72
9. 2. A tárgyi feltételek	73
9. 3. Programunk eszköztára	74
10. A program felülvizsgálata	78
10. 1. A program tervezési és értékelési dokumentumai	78
10. 2. A program vizsgálata	79
11. Érvényességi rendelkezések	80
12. Legitimációs záradék	81
13. Felhasznált törvénytár	82
14. Felhasznált szakirodalom	83
15. Egyetértési nyilatkozatok	84

Az óvoda jogi státusa, adatai

- Az óvoda székhelye:** Cseresznyevirág Művészeti Óvoda
1039 Budapest, Pais Dezső út 2.
- Telefonszáma:** 243-2948
- E-mail:** pais-o@kszki.obuda.hu
- A Tagóvoda:** Cseresznyevirág Művészeti Óvoda Tagóvodája
1039 Budapest, Medgyessy Ferenc út 1.
- Telefonszáma:** 244-3893
- E-mail:** medgy-o@kszki.obuda.hu
- Az óvoda alapító okiratának száma:** 411/ÖK/2013. (V. 30.)
- Az óvoda OM azonosítója:** 034 273
- Az óvoda, fenntartója:** Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
- Az óvoda felügyeleti szerve:** Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
képviselőtestülete
1033 Budapest Fő tér 3.
- Az intézmény működési területe:** Budapest III. ker. Óbuda- Békásmegyer
- Az intézmény típusa:** Napköziotthonos Óvoda
- Az intézmény tevékenységei:** Ellátandó alaptevékenység: Óvodai Nevelés,
- Az intézmény jogállása:** Önálló jogi személy,
Részben önálló gazdálkodású
kölségvetési intézmény,
- Az óvoda befogadóképessége:** 375 gyermek
- Az óvodai csoportok száma:** 15 csoport
- Az intézményben működő közhasznú Alapítványok:**
- „A Pais úti óvodásokért” Alapítvány – Napraforgó Művészet Óvoda
 - „Hétszínvirág békásmegyeri lakótelep óvodásait támogató” Alapítvány – Hétszínvirág Művészeti Tagóvoda

BEVEZETŐ

A Budapest III. kerületi Cseresznyevirág Művészeti Óvoda (Pais Dezső út 2.) és Tagóvodájának (Medgyessy Ferenc út 1.) vezetőjeként – a nevelőtestület nevében - köszöntöm mindazokat, akik érdeklődnek intézményünk helyi pedagógiai programja iránt.

Reméljük - mint óvodánk nevelőmunkájával ismerkedő, illetve a későbbiekben már jól ismerő – szülőként, programunkat olvasva megtalálja a lehetőséget arra, hogy gyermeke intézményünkben egészségesen, biztonságban, hatékonyan fejlődjön.

Óvodáinkban a gyermekek ellátása a lehetőségekhez mérten azonos elvek, célok alapján történik.

A **törzsintézmény** Békásmegyer hegy felé eső részén, főútvonalaktól távol, a lakótelep szélén, az ó-falu határán, családi házakkal, kertekkel övezett környezetben található, mely ideális nevelési hely a gyermekek számára.

A **tagintézmény** a békásmegyeri lakótelep elsőként épített óvodája a Duna felőli oldalon védett környezetben található, könnyen megközelíthető tömegközlekedési eszközökkel. A szülők túlnyomó többsége megfelelő anyagi körülményekkel rendelkezik, az óvodát igénybevevő családok közül azonban jó néhány küszködik anyagi problémákkal, emiatt sok gyermek részesül szociális étkezési támogatásban.

A **gyermekek** nevelése homogén és vegyes csoportokban történik, **az intézményekben, figyelembe véve a szülők igényeit, igazodva a jelentkezők életkori összetételéhez, 15 gyermekközösségben.**

Mindennapi munkánk során azt tapasztaljuk, hogy a gyorsan változó világunkban a családok rohanó életritmusának következtében, sok esetben a megélhetésért, a napi szinten tartás elérése miatt, egyre több, a sajátos nevelést igénylő gyermek (magatartászavaros, tanulási problémával küzdő stb.).

Nagy öröm számunkra, hogy - a szülők ez irányú igényeit is kielégítve - logopédus, fejlesztőpedagógus, illetve pszichológus is segíti az óvodapedagógusok ez irányú nevelőmunkáját.

Évek óta kiemelt nevelési feladattá vált számunkra a művészeti nevelés, a néphagyományok ápolása. A környezet, a művészet szeretete, ismerete esetleg valamelyik művészeti ág művelése már óvodás korban elkezdődik. Az esztétikum nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

E gondolat jegyében kívánjuk nevelőmunkánkkal felhívni a szülők figyelmét is a külső világ tevékeny megismerésére, a művészeti nevelés fontosságára.

Mindezek következtében a nevelőtestület irányadóként adaptálta és évek óta sikeresen használja

Nagy Jenőné: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” elnevezésű programját.

Az adaptált program cél és feladatrendszerével a nevelőtestület maximálisan azonosult és a nevelés folyamatában iránymutatóként használja azt.

Ez a program a művészeti nevelés tekintetében megőrzi a tradicionális értékeket. Arra készíti az óvodapedagógusokat, hogy az egész napi óvodai életet még differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, képességeket fejlessze, alakítsa ki és szervezze meg a harmonikus fejlődés érdekében.

A programadaptálás folyamatában a tevékenységrendszer belső tartalmában - a helyi sajátosságainkat figyelembe véve - módosítások történtek, valamint megtörtént a törvényi előírásoknak való megfeleltetés is.

A program eddigi megvalósításában a nevelőtestület tagjai aktívan részt vettek, köszönettel szeretném illetni munkájukat, töretlen elkötelezettségüket.

Köszönetet mondunk a szerzőnek, programalkotónknak és az Országos Egyesületnek a Pedagógiai Program megvalósításához nyújtott segítségükért.

Budapest, 2013. augusztus 28.

Somodiné Kiss Terézia
óvodavezető

1. HELYZETKÉP AZ ÓVODÁNKRÓL

1. 1. Az óvoda környezete

Intézményeink elhelyezkedése kedvezőnek mondható, óvodásaink többsége a környező panelházakból, másik részük családi házas, zöldövezetből érkezik.

A szülők nagyobb része megfelelő anyagi körülményekkel rendelkezik, ami nagymértékben meghatározza szakmai munkánkat.

A felgyorsult életritmus és az átalakult érték szemlélet következtében a családok kevesebb időt tudnak fordítani a gyermekek esztétikai, intellektuális, érzelmeinek fejlesztésére. Úgy ítéljük meg, hogy a szociális hátrányból adódó fejlődési eltérések is igen jellemzőek, számosak.

A művészeti tevékenységek az óvodánkban rendkívül sokrétűek, összetettek és komplex jellegűek. Ide tartozik a játék, mese, vers, ének, tánc, a dramatizálás, a drámajáték, a festés, agyagozás, barkácsolás, valamint a környezet esztétikája is. Egy szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája, komoly hatást gyakorol a gyermekekre, szülőre egyaránt.

Így a nevelés során a fő hangsúlyt – a művészeti nevelés változatos eszközeinek alkalmazásával az erkölcsi – esztétikai - intellektuális érzelmek fejlesztésére fordítjuk.

1. 2. Az óvoda nevelőmunkája

Az intézményeinkben folyó nevelőmunka sikeressége leginkább abban gyökeredzik, hogy kollektívánkat igen probléma érzékeny, kreatív óvodapedagógusok, dajkák alkotják; akik legfontosabb feladatuknak azt tartják, hogy a gyermekekkel megszerettessék az óvodát és minél családiasabb légkört tudjanak kialakítani.

Óvodánkban - Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szellemében - kialakított nyitottság maximálisan törekszik biztosítani a szülők és az óvodapedagógusok partneri kapcsolatát.

Az intézményben vegyes életkorú és azonos életkorú gyermekcsoport is működik egyaránt. A csoportok összetételét nagyban befolyásolhatja az intézménybe jelentkező gyermekek életkora, a szülői igények.

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” c. program adaptálásakor és a használata során az is fontos szerepet játszott, hogy ez a program mindkét

szervezeti felépítésű csoportban kiválóan alkalmazható. A törzsintézmény módszertani bázisközpontként, a fővárosban képviseli hatékonyan a művészeti programot.

A napirend kialakítása az óvodában folyamatos, ez lehetőséget teremt a nyugodt, elmélyült játék biztosítására. Minden tevékenység kezdeményezése, játékba integráltan történik. A folyamatos napirend következtében óvodapedagógusaink kötetlenebb formában törekedhetnek a gyermekek személyiségfejlesztésére, a képességek kibontakoztatására.

A dajkáink munkabeosztását is úgy alakítottuk ki, hogy a csoportos dajkák intenzívebben segítsék az óvodapedagógusok nevelőmunkáját, és aktívan részt vegyenek a csoportok napi életében.

Figyelembe véve, hogy a gyermekek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiségek, a személyiségjegyek alakítása során igyekszünk kiemelt hangsúlyt fordítani az erkölcsi – esztétikai – intellektuális érzelmek fejlesztésére. A „művészeti nevelés” sokszínűsége, hangsúlyozott szerepe ehhez igen nagy segítséget nyújt.

Óvodapedagógusaink is szívesen énekelnek, zenélnek együtt egy-egy jeles nap, ünnep alkalmából, látogatnak át társintézményekbe, esetleg szomszéd művészeti óvodába.

Az ábrázoló tevékenységre az egész nap folyamán lehetőségük van a gyermekeknek, ezt teljes mértékben elősegíti, a csoportokban kialakított ábrázoló-tér, illetve az ott elhelyezett eszközök. Igyekszünk minél jobb minőségű és változatos anyagot biztosítani az egyes technikák elsajátítására.

Gyermekeink sokat tartózkodnak a szabadban, hagyománnyá vált a közös kirándulások szervezése, részben ünnepkörökhöz kapcsolódóan, de az erdei ovi szervezése is biztosított a Madarász-ovi keretein belül.

Évek óta fokozatosan alakítjuk kapcsolatrendszerünket.

Az óvodánkban kialakított hagyományok jól biztosítják ezek működőképességét.

1. 3. PROGRAMUNK ALAPELVE

- szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, a hátrányok kiegyenlítésének elősegítése során, hogy
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.
- a gyermekek mindenk felett álló érdekét kívánjuk érvényesíteni.

Kiindulási pontjaink

A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető, nevelik, fejlesztik a társas kapcsolatokat, az óvoda összes dolgozója.

Ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy *„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”*

Minden gyermek ismerje meg és tudja értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

1. 4. GYERMEKKÉPÜNK

Célunk: A gyermekek alapvető jogainak és szükségleteinek figyelembevételével olyan szeretetteljes nevelés biztosítása – az eltérő fejlettség elfogadása mellett –, melynek következtében a gyermekeink rendelkeznek az alábbi tulajdonságokkal:

- Vidámak, tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni,
- érzelmileg gazdagok, kiegyensúlyozottak,
- figyelmesek, segítőkészek embertársaik iránt;
- kreatív gondolkodás jellemzi őket,
- kitartóak, önállóak,
- testileg edzettek.

2. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE

2. 1. ALAPVETŐ CÉLJAINK

- Az óvodások nyugodt, élményekben gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- Komplex élmények biztosításával erős érzelmi kötődés kialakítása a gyermekek és a művészetek között.

2. 2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATOK

Az óvodások testi, lelki szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.

❖ Az erkölcsi-szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése állandó értékrend mellett.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, szimbólumok erősítsenek meg olyan erkölcsi tulajdonságokat, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlensége.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek viszonyában mutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolat kialakulását, az egészséges önérvényesítést, önértékelést. A gyermek legyen képes a környezetben lévő emberi kapcsolatokban észrevenni a jót és a rosszat.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek, annak megerősítése segítse a barátkozást, tegye lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

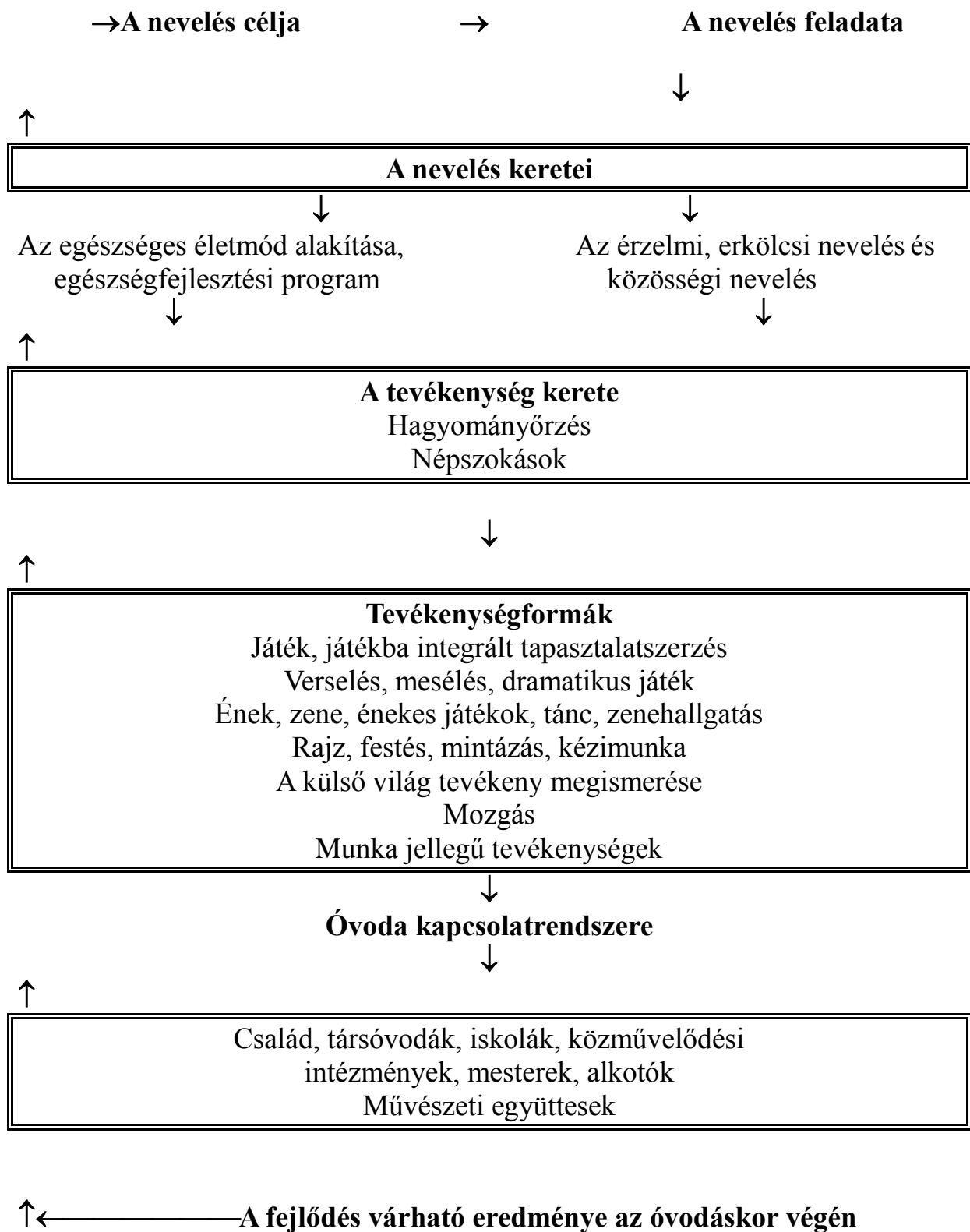
❖ **Esztétikai érzelmek alakításának feladatai**

- Egyéni igények figyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás biztosítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi-, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez kapcsolódjanak rácsodálkozási élmények, s ez által a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- A népművészet formanyelvén a program tevékenységi keretként építse be a hagyományörzést, a népszokásokat, a jeles napokat.
- Alakuljon ki kötődésük a szűkebb környezetükhöz, Külső-Óbudához (Békásmegyer), szülőföldjükhöz, - a projektpedagógia segítségével a lokálpatriotizmus, a hazaszeretet érzésének kialakítása kiemelt feladatunk.
- Képesek legyenek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.

❖ **Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai**

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánpótlási kedve fejlessze az értelmi képességeket, - az érzékelést, észlelést, emlékezetet, képzeletet, gondolkodást - különös tekintettel a kreativitásra.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy vizuális eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.
- Közvetett segítség megvalósítása során az iskolába történő beilleszkedéshez, elsősorban a cselekvéses megfigyelés tartalmi megvalósítására helyezzük a hangsúlyt (pld. Gergely-járás, Balázsolás, iskolai projektek, átjárhatóság megteremtése műhelyekbe, szakkörökbe, énekkari próbára).

2. 3. A PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA

3. A NEVELÉS KERETE

3. 1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Az egészséges életmódra nevelés célja: a gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődés elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása, és annak védelme, az egészségfejlesztési program megvalósítása

Tartalma

A fejezet tartalmazza a 20/2012. EMMI rendelet 128.§ szerinti teljes körű egészségfejlesztést.

❖ A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése

Az óvónő az óvodai felvétel után, készítsen a gyermekekről **anamnézist**, töltsen ki a családlátogatási lapot, ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges. A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért **folyamatos megfigyeléssel**, -testsúly, testmagasság, esetleg még más összehasonlító mérésekkel (pl. láb, kéz), segítjük az egyéni sajátosságok feltárását. A **mérések gyűjteményét** a projekteket követően a környezet tevékeny megismertetésének terében helyezzük el.

A gyermekek **gondozásának záloga** az óvónő és a gyermekek meghitt, megértő viszonya, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, aki őszinte, hiteles viselkedéssel közeledik hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetít. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre

önállóbban elégítsék ki szükségletüket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét, ehhez nyújtsanak elégséges segítséget.

Az egy csoportban dolgozó óvónők, dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést, biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3 részét az óvodában kapják.

Ezért az óvoda kísérelje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen.

Az egészséges táplálkozás érdekében minden délelőtt friss gyümölcsöt vagy zöldséget fogyasztanak a gyermekek, a szülők egyetértésével és támogatásával.

Az **étkezési szokásokat** az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.

A gyermekeknek különböző étkezési szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására.

Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak, ezért az egész nap folyamán jellel ellátott pohár és kancsó álljon a gyermekek rendelkezésére az udvaron is.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja.

Az óvónő a gyermekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermekek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni.

Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a zsebkendő használatához, a WC használatához a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessek ezeket a teendőket. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában.

A csoportos óvónők döntsék el, hogy mikortól mosnak fogat a gyermekek, amely függ a technikai feltételektől és a csoport fejlettségi szintjétől. Kívánatos, hogy legalább a szájöblítésre minden csoportban kerüljön sor.

Az óvoda nevelőtestületi szinten, kidolgozott egészségügyi és egészségmegőrző szokásokat dolgozott ki, a szülők a kihelyezett kiírásokról tájékozódhatnak az egészséges életmód alakításának gyakorlatáról.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket, ezért az óvónő hason a szülőkre, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, ízléses öltözködés előnyéről.

A mindennapi szabad **mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközön.

Emellett a néhány percre tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A rövid ideig tartó, szervezett mikrocsoportos séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

A gyermekek **alvásiigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtünk meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend, bizonyos bezártság. Elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.

Ha lehet, minden alkalommal éljük át az altató hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egyórás nyugodt pihenés után az **óvónő tegye lehetővé, hogy a nem alvó (4-5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak**. Nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolás napirendje szerinti életre.

❖ **A gyermekek egészségének védelme, betegségmegelőzése, edzettségének biztosítása**

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni.

3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul alvás közben, hogy bepisilnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek.

A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegyenítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülővel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciók fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a

lúdtalpas gyermek lábtartása javítható. A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennapi edzési lehetőségük van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

Ezért naponta - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban. Esős időben a zárt udvarainkon, vagy a teraszon tartózkodás ad légfürdőzési lehetőséget a gyermekeknek.

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvónő szervezzen napi kocogó-futó lehetőségeket. Pl.: kezdhetjük a délelőtti levegőzést szervezett kocogással.

A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit **futnak**. A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek a víz, edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak.

Lehetőség szerint szervezzen az óvónő az 5-6-7 éves gyermekeknek uszodalátogatást.

További edzési lehetőség: kerékpározás, rollerezés az udvar erre kijelölt helyén.

❖ **A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása**

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, megfelel a gyermekek változó testméretének, az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai-nevelőmunkához, igazodva a gyermekek változó testméretéhez.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a környezetvédelmi szokások megerősítését és a környezettudatos magatartás kialakítását. Ezeket az elveket a csoportnaplóban külön rögzítjük (pld. édes víz gazdaságos használata, csapok elzárása; folyékony szappan használata- csak egy cseppet használunk, csoportszoba rendszeres levegőztetése, levelek összegereblyézése, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, hasznosítható anyagok gyűjtése, meghibásodott tárgyak javítása).

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kint tölthetik.

Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvónőjüket. Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész. Legyen füves, homokos, és betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek veteményes kert. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Minden csoport rendelkezzen

homokozóval. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére.

Az óvoda udvarán legyen olyan rész, ahol a gyermekek énekes - dramatikus játékokat játszhatnak és bábozhatnak. Az udvaron a gyermekeknek legyen biztosítva a higiénikus tárolással előkészített ivóvíz.

Az óvoda **épületét** a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvónők esztétikusan rendezzék be.

A több funkciót betöltő csoportszobát tegyék alkalmassá a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás kihasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönnyt használjunk, ami nem veszi el a fényt.

A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek. Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel vagy redőnyök használatával védjük. Az óvónő a többféle tevékenységekhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket. Alakítson ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi meséléseknek, drámajátékoknak ad színteret. Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseket”.

Az **öltözők** berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha - és cipőtartó szekrénye vagy polca. Az öltözőben a szülők részére legyen egy kihelyezett, esztétikus hirdetőtábla, ahol havi időszakokra lebontva tájékoztatást kapnak a csoport, nevelési - fejlesztési elképzeléseiről, eredményeiről.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített törölközője, fogmosó felszerelése, fésűje.

A gyermekek által használt helyiségekben **vizuális jelek segítsék a szokások beidegződését.**

A programhoz egy olyan helység, szabad terület szükséges, ahol az „**ovigaléria**” megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított alkotások megfelelő megvilágításban szolgálják a művészeti alkotásokra történő rácsodálkozást.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésüldöködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltönek vizet a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítönek, higiénikusan étkezönek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltözönek.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekezönek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A testápolási, öltözködési, étkezési szokásokat mindenütt szimbólumokkal erősítjük meg, hogy a gyermekek önállóan kontrollálni tudják tetteiket.
- A gyermekek önállóságát teszi teljessé, hogy az óvodai élet egészébe biztosítjuk az étkezéshez az önkiszolgálást, ezzel erősítjük, hogy a gyermekek a saját szükségleteiket számukra legmegfelelőbb tempóban elvégezzék. Sikerkritérium az esztétikus terítés, a magabiztos, önálló eszközhasználat és az elfogyasztandó ételszükséglet pontos felmérése.
- Az óvoda külső esztétikus környezetének nevelőtestületi szintű megkomponálása, a termek egyedi jegyeinek megteremtése a színek, formák, textúra eszközeivel.
- A gyermekeknek mindennap biztosítjuk a szabad mozgás lehetőségét.
- Mindennap megszervezzük a kocogó – futó programot.
- 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk az úszás- előkészítő programot-lehetőség szerint.
- A pihenéshez friss levegőt, anyai szeretetet, gondoskodást, a szenderegő állapot megteremtéséhez halk altatódalok dúdolását, 4-5-6-7 éves korban a differenciált pihenés lehetőségének megteremtését biztosítjuk.

3. 2. AZ ÉRZELMI, ERKÖLCSI NEVELÉS ÉS KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével, a drámapedagógia lehetőségeinek esetleges alkalmazásával.

Az óvodapedagógus feladata:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Tartalma

❖ Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig:

Az óvodáskorú gyermek, jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékokra ösztönöz. A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

Mozoghassanak a gyermekek szabadon a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Minden óvodai csoportnak van **hagyomány, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma**, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít és mélyíti a gyermekek összetartozását. Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvónő minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját játékait, a sétákon gyűjtött „értékeit” teheti.

A gyermek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóján halk zene segítse a nyugalmat árasztó hangulat megteremtését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel közösen teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez.

Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek befogadását. A gyermekek szüleikkel együtt ismerkedhetnek már tavasszal, nyáron az óvodával. Az óvodapedagógusok a nyári családlátogatások során megismerkednek a családokkal és azzal a környezettel, ahol a kisgyermek él. A családlátogatás során igyekeznek minden olyan információt megtudni, ami fontos és hasznos lehet a befogadás során, ilyenkor tájékoztatják a szülőket a lehetséges befogadási formákról.

Ha lehetséges, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. A gyermekeknek a szülői együttlét biztonságot ad, az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A befogadás során behozhatják a gyermekek azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak.

A befogadás folyamatában a csoport mindkét óvodapedagógusa és csoportos dajkája részt vesz, és gondosan előkészíti ezt az időszakot.

Az intézménybe érkező **migráns gyermekek fogadását** követően, **kiemelten kezeljük** a nyelvi fejlesztésüket, a magyar nyelvi kommunikációjuk kialakítását, annak érdekében, hogy a szükségleteiket teljes körűen ki tudjuk elégíteni. Társaiknak lehetőséget biztosítunk arra, hogy a más nemzetből érkező gyermek kultúráját, nyelvüket, megismerhessék (pld. nemzetiségi bemutatkozó tábla, szülők meghívása nemzeti napjuk alkalmából).

A sok érdekes és ízléses játék mellett az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, ölbeli énekes játékkal, mondókákkal, kedveskedjen a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is lepjék meg a kicsiket egy-egy verssel, mesével, énekes játékkal – készüljön el az „Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket!” - projekt.

/A bázisóvodában kötelező jelleggel, a törzsintézményben választható módon./

A **lefekvésnél** az új gyermeket különös szeretettel vegye körül az óvónő. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében üljön le közéjük, és altatódalokat dúdolgasson nekik. Az óvónő különös türelemmel, tapintattal, mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat. Mutassa meg azok használatát.

Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

A **családias légkör** megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. A közös élmények átélése az óvodáskor végéig biztosítja a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk. A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.

Az érdektelen gyermekekre figyeljen oda az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

A pedagógiai munkát segítő szakemberekkel történő együttműködés során elősegítjük a nehezen szocializálható, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hatékony ellátását, nevelését.

Az osztott csoportokban minél több programot szervezzenek az óvodapedagógusok a kicsik és a nagyok együttműködésére.

A vegyes csoportokban viszont segítsenek abban, hogy az azonos korú gyermekek is folytathassanak külön tevékenységeket.

Feladatunk az egyéni képességekhez igazodó tevékenységi tartalmak megfogalmazása és megvalósítása.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése:

A gyermek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk-biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt, és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója és egyben társa a gyermekeknek.

A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet a korlátokkal együtt.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat, minden gyerek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot, a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.

Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvónő, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy, elfogadják eltérő képességű társaikat.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

Az óvónő a nevelésben legyen célirányos, elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését. Tudatában legyen annak, hogy személyisége meghatározó a gyermek számára. Az érzelmi nevelés területén az óvodapedagógus működjön együtt a csoportos dajkával, igényelje segítő, tevékeny jelenlétét, kiemelten az egészséges életmód kialakításában, a játéktevékenység irányításában.

A nevelőtestület kidolgozott közösségi normákkal rendelkezik, a „Házi-illetartat” a gyermekek ismerjék, használják, a szülőket a tájékoztató táblákon kihelyezett tájékoztatókon keresztül informáljuk.

Használjon minél több játékos eszközt az egyéni jellemzők kimutatásához.

A bátorító nevelés elvei a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatában

1. A felnőtt próbálja megérteni, - elsősorban érzelmileg - a gyermeket.
2. Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni.
3. A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába.
4. A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
5. A felnőtt biztosítson a gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot, a határok pontos megjelölésével, a többszöri „határátlépéseknél” vezessen be konzekvenciákat.
6. A felnőtt legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolást.
7. A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
8. A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során.
9. A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
10. Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.
11. A felnőtt-gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg. A felnőtt minden esetben modell szerepet töltsön be. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bíráltság, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
12. A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
13. Tiltalom helyett a felnőttek adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
14. A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényükké válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktus helyzetekben társaikkal egyezkednek.

- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha óvodán kívül találkoznak szeretettel, köszöntik egymást.
- Csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- A tevékenységeket türelmesen a megbeszéltek alapján befejezik.
- Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmagukban, képességeikben.
- Értékelik saját tetteiket és az eléjük tárt magatartási példákat.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskola-előkészítés során az iskolába lépésre.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- Az óvoda a gyermekek felvételénél különös hangsúlyt fektet a családi, szeretetteljes, nyugodt, élmény gazdag óvodai élet megérettetésére. Az óvoda kiírásai, PR anyagai (videokazetták, nevelési program bemutatása) a szülők, gyermekek személyes fogadásában markánsan megjelenik.
- Az óvoda befogadási tervvel rendelkezik, melyben az óvoda minden dolgozója részt vesz. A kiscsoportosoknak minden napra gondoskodnak meglepetésekkel, olyan szeretettel, amely segíti a gyermekek biztonságérzetének kialakulását. Az óvoda a szülőknek ajánlja, az anyás befogadást is.
- Az érzelmi nevelés fontos eleme a reggeli érkezés, amikor halk zene várja a szülőket, gyermekeket.
- A gyermekek fogadása fizikai kontaktusba (simogatás, ölbe vevés, elbeszélgetés) ágyazott **személyes percek**, melyhez egy sajátosan kidolgozott „**megérkeztem**” ceremónia épül. (ez helyettesíti a régi névsorolvasást)
- A művészeti programmal működő óvodában minden gyermek tudja, ki hiányzik, kinek kell üzenni, s ha valamelyik gyermek sokáig beteg, levelet írnak vagy meglátogatják.
- Az óvoda közösen kidolgozott szociális, erkölcsi szabályok szerint neveli a gyermekeket. (*Én már ügyes Cseresznyevirág Művészeti Óvodás vagyok...*)
- Az alkalmazotti közösség modell értékű kommunikációra és bánásmódra törekszik. (*Etikai Kódex*)

- Az óvoda összes dolgozója alkalmazza a bátorító nevelés 14 pontját, s mindent megtesz annak érdekében, hogy a szülők, gyermekek körében is gyakorlattá, szokássá váljon.
- Minden csoport kialakítja a környezetéhez jól illeszkedő jelképeit, szimbólumait, hagyományait, beépíti a jeles napokat, ünnepeket, hogy ezzel is fokozza a gyermekek összetartozását.
- Az otthonosság érzetének megerősítését szolgálja a „gyermekkincseknek” biztosított tároló hely, ahová a gyermekek a személyes tárgyaikat összegyűjtögethetik.
- Az óvoda féléves rendszerben méri a gyermekek társas kapcsolatának alakulását, a gyermekek kötődéseit, az egyéni és csoportos neveléseredményeket diagnosztikai mérésekkel.

3. 3. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Ezért az óvónő a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét. Az egyes korcsoportok napirendjének tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság.

Az óvónő teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés után megszűnhet.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelölünk meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

A gyermekek napirendje

/szükség szerint, korcsoportonként, évszakokként módosítható/

Időtartam	Tevékenység
6:00-10:30	<u>JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN</u> Személyes percek <u>Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos párhuzamos tevékenységek:</u> <ul style="list-style-type: none">• Reggeli• A külső világban szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése• Verselés, mesélés, dramatikus játék• Rajz, festés, mintázás, kézimunka• Ének-zenei készségfejlesztés, tánc• Zenés, mozgásos percek• Mozgás• Részképességek fejlesztése egyéni formában• Testápolási teendők
10:30-12:00	<u>JÁTÉK A SZABADBAN</u> Kiscsoportos tapasztalatszerzés Énekes játékok, tánc az udvaron Mindennapi kocogás, futás Tehetségigérek gondozása – Műhelymunkák
12: 00-13: 00	Ebéd Testápolási teendők
13: 30-15: 15	Pihenés , alvás mesével, altatódalokkal Tehetségigérek gondozása – Műhelymunkák
15: 15-16: 15	Testápolási tevékenységek Uzsonna
16:15-18:00	<u>JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN</u> Zenés, mozgásos percek Részképességek fejlesztése egyéni formában

Egy héten egyszer – a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt – a játékba integrált mikrocsoportos fejlesztés időtartama csökken.

4. A PROGRAM TARTALMI KERETE

4. 1. HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK

A **néphagyományőrzést**, a népi kultúra ápolását az óvónők érezzék feladatuknak, ezért legyen az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek. Az óvónők ismerjék a népszokások eredetét, azok lényegét, jelképeit, azokat jelenítsék meg ünnepkörök kialakítása során.

A népszokásokkal, néphagyományokkal kapcsolatos ismeretek segítsék a dalok, mondókák, versek befogadását, a zenei képességek és a vizuális kifejezőkészség fejlődését.

Lehetőség szerint a gyerekek **ismerjék meg környezetük jellegzetességeit**, kiránduljanak (pld. Götés-tó, Fő tér, Duna part, Róka-hegy, Ezüst-hegy, Ó-falu). A nagycsoportosok tekintsék meg különböző múzeumok kiállításait, látogassanak el az Állatkertbe.

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban

- ***Vers, mese, dramatikus játék:***
Népmesék, mondókák, közmondások, időjósok, névcsúfolók, találós kérdések.
- ***Ének, zene, énekes játékok, tánc, zenehallgatás:***
Mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszerese népzene.
- ***Rajz, festés, mintázás, kézimunka:***
Sodrások, fonások, szövések, gyöngyfüzés, agyagozás, mézeskalácssütés.
- ***A külső világ tevékeny megismerése:***
Találós kérdések, népi jósok, jeles napok, népszokások.
- ***Mozgás, mozgásos játékok:***
Ügyességi és sport játékok.

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezessen be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, tervezés, együttműködés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep nem lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell, hogy legyen.

Az óvónők Mikulásra, Karácsonyra, Húsvétra a gyerekeknek apró meglepetéseket készítenek.

Az óvodánkban megtartott jeles napok időrendben, s azok tartalmai

• Az őszi jeles napjai, ünnepei

Mihály napi vásár	(választható)
Szüret -	terménygyűjtés, lehetőség szerint (okt.15-től)
Márton – nap	(választható)

3-4 évesek:

Hallgassanak éneket, mondókát, almáról, dióról, szőlőről, a szüretről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten, szemezzék a szőlőt, kóstolják a mustot, vagy más gyümölcsöt.

4-5 évesek:

Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. Lehetőség szerint vegyenek részt a szüret előkészítésében (alma, szőlő). A kirándulások során gyűjtsenek terméseket, (dió, makk, gesztenye), süssenek pogácsát. Játsszanak népi játékot, ha mód van, rá préseljék a mustot, táncoljanak népzenere.

5-7 évesek:

Tudjanak verset, dalt, mondókát a szőlőről. Táncoljanak, énekeljenek, játszanak szüreti népi játékot, szemezzék, préseljék a szőlőt. Készítsenek termésekből bábokat, esetleg egyszerű hangszereket. Pattogtassanak kukoricát, süssenek tökmagot.

• A téli jeles napjai, ünnepei

Advent	(november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
Mikulás	
Luca nap	(választható)
Karácsony	(december 24-25-26)

3-4 évesek:

Ismerkedjenek az advent jelképeivel: koszorú, naptár.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a Karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű fenyődíszeket, ajándékot szüleiknek. Figyeljék a vízbe tett cseresznyeágot, vagy az ültetett Luca-búzát, ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal.

4-5 évesek:

Kísérjék figyelemmel az adventi naptár és a koszorú készítését. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, fényesítsenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket különféle technikával.

Készítsenek ajándékot szüleiknek. Mikulás és Karácsony előtt tanuljanak dalt, verset, mondókát. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.

5-6-7 évesek:

Az óvónő irányításával készítsenek adventi naptárt. A megbeszélte feladatokból bontsanak ki egyet naponta és oldják meg a kijelölt feladatot.

Luca napján tanuljanak mondókát, verset a Mikulásnak és „Karácsonynak”.

Ültessenek Luca-napi búzát, figyeljék az időjárást, készítsenek asztaldíszet.

Készüljenek rövid műsorral a közös ünnepélyre (vers, ének).

Farsang - vízkeresztől hamvazószerdáig-, télbúcsúztató népszokás

3-4 évesek:

Egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, ha kedvük van, táncoljanak, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait.

4-5 évesek:

Díszítsenek farsangi álarcot, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerű dalokat vagy mondókákat. Hallgassanak tréfás mesét, verset.

5-7 évesek:

Tanuljanak farsangi dalt, készítsenek álarcokat, vagy fejdíszeket, öltözzenek jelmezbe. Vegyenek részt a táncban, az ügyességi játékokban, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.

Az óvónő irányításával süssenek fánkot.

- **A tavasz jeles napjai, ünnepei**

Húsvét (első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

3-4 évesek:

Tanuljanak locsolóverset, fessenek tojást óvónőjük segítségével, tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.

4-5 évesek:

Tegyenek nagyobb sétát a környéken, díszítsenek tojást viasszal, díszítsék csoportszobájukat, tanuljanak locsolóverset.

5-7 évesek:

Díszítsék az ablakot festéssel. Tegyenek nagyobb kirándulásokat. Tanuljanak mondókát a locsoláshoz, fessenek tojást.

Föld napja

3-7 évesek:

A hozott magokat, palántákat az óvónő segítségével ültessék el a kertben vagy a cserepekben.

Május elseje

3-7 évesek:

A nagycsoportos gyermekek készítsenek a kicsiknek májusfát.

Az óvoda udvarán a fákat díszítsék fel, majd kis májusfákkal járják körbe tavaszi dalokat énekelve.

Az óvoda intézményének hagyományos napjai

Mackóbál (február második hetén – választható)

Nemzeti ünnep (március 15.)

3-7 évesek

Ünnepi öltözettel, az elkészített, tartalomhoz kötődő eszközökkel (pld. zászlók, kokárdák, csákók, kardok, párták, „lovak”) –az életkori sajátosságokat különösen figyelembe véve- történjen a történelmi felidézés.

Óvoda-nap (június)

3-7 évesek

A gyermekek vegyenek részt játékos versenyekben, ügyességi játékokban. Az óvónők készítsenek ajándékot gyerekeknek. A szülők, gyermekek, az intézmény dolgozói egy közös rendezvény keretén belül átélhetik az összetartozás, a „mi óvodánk” élményét.

5. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5. 1. JÁTÉK

A belülről indított és vezérelt játék-tevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése.

Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélése a nagyfokú örömmélmény biztosítása érdekében, továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb, tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés, élmények)
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során

- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek beszédképesség fejlesztése a játékban
- Az óvónő játéksegítő módszerei, a játékirányítás feladatai

Tartalma:

❖ *A játékhoz szükséges feltételek biztosítása*

Megfelelő hely

Az óvodában folyó játék tere a csoportszoba és az óvoda udvara. A csoportszoba adta lehetőségekkel úgy kell gazdálkodnunk, hogy mindenki nyugodtan tevékenykedhessen. Gondolnunk kell játékidőben a más-más tevékenységet folytató gyermekek helyigényeire.

A bútorokat és a felszereléseket úgy kell elhelyeznünk, hogy minél több szabad területhez jussunk. A játszócsoportok elválasztása egymástól fontos feladat (**kuckók kialakítása**). A megosztott térben elhelyezett eszközökkel a játékok sokkal tartalmasabbak. Legyenek a csoportszobában állandó és ideiglenes játszóhelyek. Készen kell lennünk a játék fejlődéséből adódó helyigények kielégítésére, sőt hozzá kell szoktatnunk a gyermekeket, hogy önállóan alakítsák ki maguknak a játékhoz szükséges helyet, rendezzék át ennek érdekében a csoportszobát.

3-4 éves gyermekek szívesen játsszanak egy-egy sarokba húzódva. Számukra egymástól elhatárolt, meghitt játszósarkot alakítunk ki.

Játékidő

Az elmélyült játék kialakulásához minél hosszabb, megszakítás nélküli időt kell biztosítanunk. Ennek érdekében a reggelit folyamatosan bonyolítjuk le.

3-4 éves korban nagyon fontos a minél hosszabb játékidő, mivel ők még többféle tevékenységbe belefognak, a játék nem köti le tartósan a figyelmüket.

4-5 éves korban a megfelelő hely megtalálásához, a játékszerek kiválasztásához, a gazdag játék kialakulásához kell a zavartalan játékidő, mivel ebben a korban már jól összeszoktak a gyermekek.

5-6-7 éves korban a játékszerek elkészítéséhez, felhasználásához még hosszabb idő szükséges.

Apró, de nagyon fontos figyelmesség az óvónő részéről, hogy ne megbeszélés nélkül, érzéketlenül szakítsa meg a játékot, mert azzal olyan sérelmet okozhat, amely a gyermek kreativitását, aktivitását csökkenti és a kedvét szegi.

A csoportlégkör biztosítása

A gyermek számára fontos az otthonán kívül eltöltött idő érzelmi töltése, hogy pozitív érzelmi légkörrel telített-e az óvodai légkör, amelyben él. Főként az a lényeges, hogy az óvónő - gyermek között meghitt érzelmi viszony alakuljon ki. Ez az alapja a gyermekek jó óvodai közérzetének. Fontos, hogy a gyermek szabadon dönthesse, hogy kivel és mivel játszik, milyen helyet választ játékához.

Az óvónő őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az óvónő törekedjék arra, hogy a nap folyamán sokféle játékot indíthassanak el és szervezhessenek önállóan a gyermekek. Gondoskodják arról, hogy az állandóan másodrendű szerepeket játszó gyermekek komolyabb szerepekhez juttasson, vegye észre, hogy a gyermek fejlődése szempontjából hasznos lenne, ha egy meghatározott szerepet vállalna a játékban. A magányosan játszó gyermekeket segítse abban, hogy a közös játékba is bekapcsolódhassanak.

Játékeszközök

A játékirányítás szempontjából nagyon fontos a játékszerek, játékeszközök megválogatása. A játékszerek jelenléte bizonyos fokig motiválja a játék témáját. Ezért az óvónő próbálja meg a gyermek által leginkább kedvelt és kifejezőmódjához közelálló játékszereket felkínálni (bábok, babák, rajzolás, festés, gyurmázás stb.)

A játékszerek legyenek esztétikusak, könnyen tisztíthatók és veszélytelenek. Különböző anyagokból készüljenek és lehessen őket egymással variálni. Mindenesetben tartózkodjunk a zsúfoltságtól.

A 3-4 éves gyermekek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez. Ezért számukra lehetővé tesszük, hogy otthoni, kedvelt tárgyukat behozhassák az óvodába.

A nagyobb gyermekek számára az óvodapedagógusok bővítsék a választékot, mert ha a gyermekek mindig ugyanazokkal a játékokkal játszanak, akkor a játék egyhangúvá, sablonossá válik. Amennyiben lehetőség van rá, negyedévenként történjen meg a játékeszközök átcserélése. Az a jó, ha a játékeszközöket úgy válogatják össze, hogy azok szerepelhessenek rendeltetésüktől eltérő funkcióban is. A játéktapasztalatok bővülésével egyre több realiztikus játékeszközt kell biztosítani a gyermekeknek.

A játékfajták megjelenési szintjei

- **Gyakorlójáték**

3 - 4 éves korban: A kisgyermek az ismétlések hatására különböző képességeit gyakorolja. Segít a gyermeknek saját testét, közvetlen környezetét megismerni, azon kívül elősegíti az alapmozgások összerendeződésének kialakulását. A

gyakorlójátékhoz, olyan mozgásteret és játékszereket, eszközöket, anyagokat kell biztosítani, amelyek a gyermek mozgásigényét és manipulációs vágyát kielégítik. Ezek legyenek egymásba, egymáshoz, egymás mellé rakható műanyag-, és fakockák. Húzható, tologatható, játékszerek, nagyméretű babák, melyeket kedvük szerint öltöztethetnek, vetkőztethetnek.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermekek halandzsálását, ösztönözze őket újabbak és újabbak elmondására.

Az udvaron is legyen lehetősége a gyermekeknek a gyakorlójátékra (homok, víz, kavics, papírtépés, gombválogatás)

4-5 éves korban: A gyakorlójáték a babakonyhai játékokból tevődik ki. Az óvónő készítsen a gyermekek segítségével só - liszt gyurmából különböző formákat, amit azután a gyerekek kedvük szerint kevergethetnek, rakosgathatnak. Játsszanak nagyobb méretű magvakkal, termésekkel. Kedvük szerint válogathassanak, rakosgathassanak nagyobb méretű színes gombokat, fel is fűzhessék azokat.

A kézimunka, ábrázoló, barkácsoló tevékenység során ismerkedjenek a különböző technikákkal, munkafogásokkal.(vágás, ragasztás, gyurmázás, agyagozás, festés). Kedvükre pancsolhassanak, próbálkozhassanak. Legyenek húzható, tologatható autók, játékok. Tologassanak babakocsit, öltöztessék a babákat. Az óvónő kísérje figyelemmel, hogy a gyerekeknek elegendő helyük és nyugalomuk legyen a próbálkozásokra.

5-6-7 éves korban: Ebben az életkorban is engedni kell a gyakorlójátékot, ha azonban azt vesszük észre, hogy a gyermek kizárólag ezen a szinten van, meg kell keresni az okokat, és át kell segíteni őt ezen a fejlődési fokon.

- **Konstruktív játékok**

A gyakorló játékokat egy magasabb fejlődési szinten felváltják az úgynevezett alkotó játékok.

3-4 éves korban: Ebben a játékfajtában már valamilyen határozott szándék nyilvánul meg. Bizonyos szerepet kap az alkotó funkció **"Én készítettem!"** alkotás öröme. Az átmenetet képezi a gyakorlójátékból a konstruktív játékba, amikor a gyermekeknek igénye támad arra, hogy az alkotás megmaradhasson. Az óvónőnek ehhez biztosítani kell egy sarkot vagy egy polcot, ahová elhelyezheti a kész művet. Lényeges szempont, hogy az építőelemek masszívak, stabilak legyenek, hogy idő előtt ne essen szét az építmény. Az építőelemek mérete és mennyisége elegendő legyen, hogy minden gyermek hozzáférhessen. Az első építési tapasztalatok gyűjtésének hatásos módja az óvónő közös játéka a gyerekekkel.

4-5 éves korban: Az óvónő fontos feladata, hogy a konstruktív gyermek nyugalmas helyet találjon magának. Az alkotásoknak, a kész munkáknak is legyen kijelölt helyük. A gyerekek konstruktív tevékenységükhöz használjanak különböző anyagokat, eszközöket.

5-6-7 éves korban: Hely és eszköz biztosítása a konstrukcióhoz. Minden játékfajttal tudjon félrevonulni a gyermek, hogy nyugodtan építsen, alkosson. Az óvónő készítse a gyerekeket, hogy valóságos tárgyakhoz hasonló játékeszközöket készítsenek. A gyerekeknek lehetőség szerint legyen módjuk arra, hogy az alkotások megmaradhassanak, azokat mutogathassák, másnap tovább építhessék.

- **Barkácsolás**

A konstrukciós játék egyik formája.

3-4 éves korban Az óvónő biztosítsa a lehetőséget az eszközök használatának megismerésére, valamint a különböző technikák, munkafogások, elsajátítására. Óvónői feladat a barkácsolás igényének kialakítása. Az óvónő a gyermekek előtt végezze a játékszerek kisebb javításait. Nem kell ragaszkodni a drága eszközökhöz, a gyakorláshoz, a próbálkozásokhoz megfelelnek a mindennapi élet eszközei (csiriz, tapétaragasztó, újságpapír stb.). Ezek viszont megfelelő mennyiségben álljanak rendelkezésre („Barkács-kuckó” kialakítása.).

4-5 éves korban: Ismerkedjenek meg a gyermekek a varrótűvel, a varrás technikájával. Az óvónő minden olyan eszközt gyűjtsön, amiből bármit lehet barkácsolni. Legyen előtérben a termésekből való barkácsolás, képkészítés (bab, borsó, gesztenye, stb.). Sajátítsák el az ehhez tartozó technikákat is.

A gyermekek közösen beszéljék, meg milyen eszközre lenne szükségük a játékhoz, majd közösen készítsék el azt. Az életkoruknak megfelelő élményszerző sétákkal adjon módot az óvónő, hogy a gyermekek ötletei, kreativitásuk a megfelelő módon fejlődjön.

5-6-7 éves korban: A gyermekeknek legyen módjuk arra, hogy a különféle anyagok tulajdonságairól tapasztalatokat szerezzenek barkácsoló tevékenységük során (puhafa, műanyag, karton, stb.). Használjanak barkácsolásukhoz textíliákat. Legyen módjuk vegyes anyagú és technikájú barkácsoló tevékenységet folytatni. Ismerjék meg a kalapács, szög, fűrész, csavarhúzó, villáskulcs, használatát.

Az óvónő biztosítsa a környező világ színtereivel való ismerkedést és tapasztalatszerzést az életkori sajátosságoknak megfelelően, az ötlet a barkácsoláshoz majd jön magától. Az óvónő olyan anyagokat adjon a gyermekek kezébe, amelyeket könnyen meg tudnak munkálni.

Séták, kirándulások alkalmával gyűjtsenek terméseket, amiből barkácsolni tudnak.

- **Szimbolikus szerepjáték**

Az óvodáskorúak legjellemzőbb játékformája. A gyermekcsoportban kerüljön kialakításra a „Családi tér”, amely napközben is biztosítja a „családias” légkört az eszközök (pld. Ingek, szoknyák, táskák) és a családi fényképek elhelyezésével.

3-4 éves korban: Kapjon teret a papás-mamás és orvosos játék. Az óvónő vállaljon szerepet, hogy játéka minta legyen a közös cselekvéshez. Ehhez az óvónőnek biztosítani kell a helyet és az eszközöket. A mindennapi élet tárgyai legyenek jelen a csoportban, mint játékforrási lehetőség.

Olyan szerepjátékokat játsszanak, amelyek egyszerű cselekvéseket és kapcsolatokat tartalmaznak, jellegzetes műveletekkel. Körültekintést igényel az óvónő részéről a csoportszoba kuckósított kialakítása.

4-5 éves korban: Kialakul az együttjátszás igénye, a szerepek felosztása. Az eszközök vonzása miatt ragaszkodnak a szerepekhez. A szerepjáték gazdagítása miatt lényeges óvónői feladat az élmények biztosítása. Az óvónő segítse a gyermeket az elgondolások megvalósításában.

5-6-7 éves korban: Ez a kor a szerepjáték fő színtere.

A közösen átélt élmények hatására kialakul a közös játék. A játék fejlődése érdekében az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését. Fontos, hogy a kezdeményező és aktív gyermekek értékes vonásait úgy erősítsük, hogy ezzel elkerüljük a nemkívánatos tulajdonságok felerősödését. Az óvónő bekapcsolódása a játékba jó hatással van a csoportok játékára. Fontos, hogy közreműködésével ne zavarja meg a játékot.

A szerepjáték egybefonódhat a konstruáló és barkácsoló tevékenységgel. Az óvónő tevékenyen segítse a gyermekeket, hogy a játékhoz szükséges tárgyakat hamar elkészíthessék azért, hogy az új eszközökkel legyen idejük játszani.

- **Dramatizálás, bábozás**

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatizálásnak és a bábozásnak. A bábozás az óvónők igényei és képességei szerint jelenjen meg az óvodában.

3-4 éves korban elsősorban a bábu mozgása kelti fel a gyermekek érdeklődését. Legyen a csoportnak kedvenc bábja. Legyen néhány olyan bábu, amelyet az óvónő gyakran használ. Ezeket kapják meg a gyermekek is.

5-6-7 éves korban legyenek a gyermekek méreteinek megfelelő bábok és paraván. Ezeket bármikor használhassák.

Az óvónő a gyermekkel közösen készítsen bábokat különböző anyagokból és technikákkal.

A tapasztalatszerzés irányítása, az élmények szerepe

A játék témáját mindig életükből, élményeikből merítik a gyermekek. A környezet sokféle hatásából csak azok lesznek élmények, amelyek belső átéléssel párosulnak.

Ennek érdekében az óvónők feladata:

- A témával hassanak a gyermekek érzelmeire.
- Használják ki a gyermeki aktivitást a téma feldolgozásánál.
- Minél több közvetlen tapasztalatot kell nyújtani.
- Tegyék lehetővé, hogy a tágabb természeti - társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék.

Szempontjai:

- Az élményforrás mennyire igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, ismereteihez.
- A tervezett élményszerzés a meglévő játékigényre épül-e, vagy új játék kialakulásához akar-e forrásul szolgálni.

- **Udvari játéklehetőségek**

A gyermekek természetes igénye a szabadban való tartózkodás. Ezt kihasználva a gyermekek a lehető legtöbb időt töltsék az udvaron.

A **szerepjátékok továbbjátzására** az udvaron is van lehetőségük a gyerekeknek (babaház, nagyméretű beépített játékeszközök).

Más tevékenységeket is tudnak folytatni a gyermekek (kézimunka, asztalok, székek kihordása).

Cél: hogy az udvaron is legyenek kinti bútorok.

Mozgásos szabályjátékokra és rollerezésre külön hely áll a gyermekek rendelkezésére.

Nyáron felújítható medencékben biztosítjuk a gyerekeknek a vizet a pancsoláshoz, sarazáshoz, vízi játékokhoz (horgászás, papírhajó úsztatás.)

Télen a mozgásra inspiráló eszközöket kínáljuk fel kosarakban elhelyezve a gyermekek részére (pld. labda, kötél, karika).

❖ A gyermekek beszédképességének fejlesztése játék közben

A mai gyermek kommunikációs hiányban szenved, pedig az óvodáskorú apróságoknak igen nagy szükségük van arra, hogy a felnőttek beszélgessenek velük. Mivel a napjuk nagy részét az óvodában töltik, az óvónőknek a példaadáson túl az igényt is fel kell keltenie a gyermekekben a beszédre.

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Példaértékűek az óvónő szerepvállalásai a szókapcsolatok, nonverbális jelzések, hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín tekintetében.

A beszédre való igény kialakítását két résztvevős beszédhelyzetek teremtésével tudjuk megvalósítani.

Módszeresen törekednünk kell arra, hogy minden gyermekre sor kerüljön. Ezeket a két résztvevős beszélgetéseket soha ne erőltesse az óvónő. Ha a

gyermek valamilyen okból nem hajlandó részt venni bennük, nyugodtan beszéljünk hozzá válaszreakció kényszerítése nélkül. A gyermeknek éreznie kell, hogy az óvónő reá szánt ideje mindenképpen és csakis az övé.

A beszéd-készség fejlesztésénél nagyon fontosak az előre megtervezett, mindennap jelenlévő anyanyelvi játékok, melyeket az óvónő kezdeményez. Ezek a játékok teret adnak az artikuláció, a szókinés, a kifejezőkészség fejlesztéséhez.

Az óvónő szerepe a szabad játékban, játéksegítő módszerei

Az óvónő játéksegítő módszerei legyenek szituációtól függőek, segítse az élményszerű, elmélyült játék kibontakozását, irányítása legyen játékot követő, szemlélő, feltételteremtő, támogató, hagyja a gyermekeket cselekedni.

Az óvónő avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák, egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

Lehetnek azonban speciális, néhány gyermeket érintő feladataink is.

- Az árulkodós gyermek zavarja a folyamatos játékot, zavart okozhat a közösségi kapcsolatokban.
- Új mintát kell szolgáltatnunk a számára, aminek segítségével képessé válik ő maga megoldani a körülötte kialakuló élethelyzeteket.
- Az önállótlanág is gondot jelenthet. Bátorítással, segítségadással növelhetjük a gyermekek önállóságát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek képesek állhatatosan több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek kreálni.
- Élvezik a szabályjátékot és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermeknek biztosított, hogy a játék során önállóan döntse el, mivel, kivel és hogyan szeretne játszani.
- A szabad játék ideje alatt – ha a gyermekek nyugodtan játszanak – az óvónő hagyja a gyermekeket önállóan kibontakozni.
- A gyermekek a játékukhoz szükséges helyet, teret önállóan kialakítják a szabályok betartásával.
- A játékba integrált tanulási forma biztosítja, hogy a gyermekek a

- gondozási feladatokat leszámítva, egész nap játszhatnak.
- A játékhoz sok félkész eszköz áll a gyermekek rendelkezésére.
 - A gyermekek fejlettségének megfelelő játékeszközöket biztosítunk.
 - A csoportterekben biztosított a gyakorlójáték eszköze, a szerepjátékokhoz szükséges eszközök, a konstrukciós játékok és a szabályjátékok különböző típusához nélkülözhetetlen eszközök.
 - A gyermekeknek biztosított a szabad kommunikációs lehetőség, melyben begyakorolhatják az érthető, hatásos kommunikációhoz szükséges szövegfonetikai hatáselemeket.

5. 2. JÁTÉKBA INTEGRÁLT TAPASZTALATSZERZÉS

A játékba integrált tapasztalatszerzés azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy azt előtte az óvodapedagógus tudatosan tervezi.

Az óvodapedagógus figyelemmel kíséri a gyermekek játékát napközben és a spontaneitást kihasználva indirekt módon, bekapcsolódik a látott folyamatba. Az utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő. Később felerősödik a társak hatása is.

A gyermek a játékban és játékaival tanul elsősorban, amelyben elkerülhetőek a súlyos következmények, és amelyben számtalanszor megismételhető a korrekció kísérlete, a gyakorlás. A gyermek több tudást sajátít el így, mintha százszor mutatjuk be a tökéletes technikát.

Amit biztosítanunk kell, az a **lehetőség a gyakorlásra**. A legjobb, ha akkor segítünk neki, amikor kifejezetten azt kívánja.

Fő szempontunk, hogy a gyermek ne átvevőként, hanem kutatóként, felfedezőként merülhessen bele az általunk kínált tudásanyagba.

Az óvónőnek tudnia kell, hol tart a gyermek, miben fejlett, miben vannak elmaradásai, és ehhez mérten kell tervezni a fejlesztést.

A gyermekek heti rendje

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

	<i>HÉTFŐ</i>	<i>KEDD</i>	<i>SZERDA</i>	<i>CSÜTÖRTÖK</i>	<i>PÉNTEK</i>
Délelőtti játékba integrált tanulás	Vers, mese, dramatikus játék Ének-zene	Vers. mese, dramatikus játék Rajz, festés mintázás, kézimunka	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék Mozgás, Mozgásos játékok
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, tánc	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás		Zenés, mozgásos percek		Zenés, mozgásos percek	

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

- Kötelező:** Mozgás, mozgásos játékok
Énekes játékok, tánc (4-5-6-7 éveseknek)
- Közvetve kötelező:** Vers, mese, dramatikus játék,
- Kötetlen:** Rajz, festés, mintázás, kézimunka
Ének-zene
A külső világ tevékeny megismerése
Énekes játékok (3-4 éveseknek)

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás, Mese, dramatikus játék Zenés, mozgásos percek, Énekes játékok, tánc
Kiscsoportos	A külső világ tevékeny megismerése
Mikro csoportos Párhuzamos tevékenység	Ének-zene, Rajz, festés, mintázás, kézimunka Futás-kocogás
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint, vers tanítása

A szervezett tanulás gyermekenkénti időkeretei

	Vers, mese dramatikus játék	Ének - zene, tánc	Rajz, festés mintázás, kézimunka	Mozgás, mozgásos játék	Zenés, mozgá- sos percek	A külső világ tevékeny megisme- rése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10- 15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 2x6'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15- 20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 évesek	15-20'	30- 35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

Az 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

Követendő módszerek a tevékenységben megvalósuló tanuláshoz

A módszerek megválasztása minden esetben alkalmazkodjon a gyermekek testi-lelki állapotához, életkori sajátosságaihoz, érdeklődésükhöz és kíváncsiságukhoz. Támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágára, biztosítsa a felfedezés lehetőségét, annak örömét.

Az óvónő törekedjen minél változatosabb módszereket, technikákat alkalmazni és azt mindig az adott szituációnak megfelelően kombinálja.

Ilyen módszerek lehetnek:

- Játékosság (egyik legfontosabb);
- Felfedezés, ráébredés lehetőségének biztosítása;
- Séták során a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés alkalmazása;
- Megfigyelés, beszélgetések;
- Spontán szerzett élmények figyelembevétel;

Alapelvek a tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatok értékeléséhez

- A gyermekek boldog, önfelelt viselkedését a dicséret, a bátorítás, a pozitív megerősítés eredményezi.
- Az óvónő a gyermekek értékelése során törekedjen mindennap arra, hogy mindegyik gyermek kapjon valamilyen pozitív megerősítést tevékenysége során.
- Az óvónő alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést, mindig a konkrét, jó cselekedetet emelje ki.
- Jutalmazásnál -a tárgyi jutalmazást kerülve - alkalmazza az alábbi módszereket:
 - szóbeli dicséret a csoport és a szülők előtt egyaránt;
 - simogatás, testközelség;
 - különböző gesztus, pillantás, mimika, mely a nemkívánatos magatartás megszüntetésében is segítsen;
- **A büntetést teljes mértékben kerüljék az óvónők a tanulás folyamatában,** mivel az visszaszorítja a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését; a motivációt.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki szellemi értékeit, ugyanakkor tudja azt is, melyek a hiányosságai.

5. 3. VERS, MESE, DRAMATIKUS JÁTÉK

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő hagyományos tartalmak biztosítása.
- A gyermekek anyanyelvi képességeinek fejlesztése a vers, mese, dramatikus játékok segítségével.

Tartalma

❖ **A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása**

Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. Ezért a mű választásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai módszertani tudatosság.

Az óvónő **3-4 évesek** versenyanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan meséket válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A **4-5 éves** korú gyermekek meséi már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus, realiztikus mesék. Kapjon helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros mesék, klasszikusok és a mai magyar költők ritmusélményt nyújtó versei.

Az **5-6-7 éves** kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus - realiztikus meséken - keresztül épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába.

A gyermekek versenyaga gazdagodjon a különböző népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettetését, a néphagyomány ápolását, az évszakok szépségét.

❖ **A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása**

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt sokszor ismételjék az **állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá őket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvónők, a nagyobb gyermekek majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket.

Rövid improvizált jelenetek bemutatásával a gyerekek ismerjék meg a bábokat. A vers, mese, **dramatikus játékokhoz** az óvónő használjon kellékeket, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvónők és a nagycsoportos korú gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak alkalmanként a kisebbeknek. Legyen ez színfoltja az óvoda ünnepeknek, rendezvényeknek. ***A kiscsoportos korú gyerekek 10-12 mondókát, göcögtetőt, 8-10 új mesét ismerjenek meg, 5-6 kerüljön feldolgozásra.***

A **4-5 éves** gyermekekben kialakul a mese, vers, szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. Rögtönözzenek bábjátékot. ***A 4-5 éves gyermekek 6-8 mondókát, 6-8 rövid verset, és 10-14 új mesét ismerjenek meg, 6-8 kerüljön feldolgozásra.***

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rigmusok, ismételtetésére. 4-5 új kiolvasót mondogassanak. A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az ***új versek (10-12)*** bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő lehetőleg ne szavaltassa kórusban a gyerekeket, kerülje az éneklő hangsúlyt.

Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

A hallott, egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni.

Az óvónő főleg a délutáni pihenés alatt olvasson a gyermekeknek folytatásos mesét. A gyermekek próbálják meg a mese önálló befejezését, új mesék kitalálását. A gyermekek készítsenek albumot a tanult versekről, mesékről. A hallott élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. ***A nagyobb gyerekek halljanak 15-18 új mesét az év folyamán, abból dolgozzanak fel 8-10-et.***

E tevékenység mindennap megjelenik az óvodában. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a mesealakokat.

A tevékenység befejezését a mese hangulatához kapcsolódva jelezheti az óvónő éneke.

❖ A gyermek anyanyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes kiejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok törvényszerűségei. A gyermekek a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékokban, **vagy a drámajátékban**, a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

❖ **Beszédhibák megelőzése, javítása anyanyelvi játékokkal, gyakorlatokkal**

Az anyanyelvi játékok a nap folyamán bármely tevékenységhez kapcsolódva, bármikor alkalmazhatók. A gyermekek számára ezek a gyakorlatok nem beszédhiba-javító módszerek, hanem érdekes, játékos, néha humoros szituációt teremtő mozzanatok legyenek.

(Pl.: hangutánzó, fűvási, hallási, artikulációs, szókincsfejlesztő, ajak – nyelv-gyakorlatok)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak, az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset, és 8-10 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket, kitalálni, azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekeknek megtanítandó irodalmi anyag legalább 70%- a magyar népmeséket, népi mondókákat, rigmusokat, közmondásokat tartalmaz.
- Az irodalmi anyagot évszakoknak megfelelően csoportosítják, s összegyűjtik a humoros mondókákat, verseket, meséket is.
- Az óvónők rövid, könnyen tanítható verseket, klasszikus gyermekmeséket választanak ki.
- Minden korosztály nevelésében megjelenik az ölbeli játék.
- A gyermekek a meséket nyugodtan, figyelmesen hallgatják.
- Az óvónő a mese többszöri átéléséhez kéthetes feldolgozási ciklust alkalmaz. Az első hét a mesélés, befogadás hete, a második pedig a mese feldolgozásának a hete - drámajáték segítségével is lehet.
- A nagyobb gyermekek rendszeresen bábjátékkal, drámajátékkal kedveskednek a kicsiknek.
- A gyermekek kevés mesét, mondókát tanulnak, de azt sokat ismételtetik.
- A hangsúlyos, szép verselés miatt az egyéni verstanítás dominál.
- A mese megszerettetését, az óvónők gonddal összeállított ceremóniája teszi varázslatossá.

5. 4. ÉNEK, ÉNEKES JÁTÉKOK, TÁNC, ZENEHALLGATÁS

A tevékenység célja: közös éneklés, közös játék, mozgás örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és képességszintnek megfelelő összeállítása.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal, és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

Tartalma

❖ A felhasznált zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismerjenek meg. A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves** korú gyermekek ismerjenek meg elsősorban olyan **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj-, lovagoltató játék. A szeretet-kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű 2-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható. A gyermekek tanuljanak meg 5-7 mondókát, ölbeli játékot, 8-10 énekes játékot és mindössze 2-3 komponált gyermekdalt az ünnepek köszöntésére.

A dalok ajánlott hangkészlete: s-m, l-s-m; m-r-d-; s-m-r-d-, d-l-s;

A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, melyekben negyed és páros nyolcas ritmusok legyenek. E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék.

A **4-5 évesek:** gyermekekkel az óvónő még mindig játsszon ölbeli játékokat. Az európai és a magyar gyermekdalok hangterjedelme is dúr hexachord maradjon. Ők már képesek arra, hogy ilyen hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszhető. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed, ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa és a szünet is. Az óvónő a dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

A gyermekek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, 3-4 műdalt. A 4-5 új mondóka, és a 8-10 új gyermekdal megtanulása mellett ismétlegessék a 3-4 éves korban tanult dalokat is.

A dalok ajánlott hangkészlete:s-m; l-s-m;-m-r-d;-s-m-d;-s-m-r-d;-d-l-s-;m-r-d-l;
Az **5-6-7 éves** gyermekek-amennyiben lehetőség nyílik rá- legyenek „anyáskodóak”, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel. Ezek egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző játékhelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A gyerekek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 10-12 új énekes játékot, 4-5 alkalomhoz illő műdalt.

Az óvónő válogasson olyan mondókákból, dalokból, melyekben már szünet, szinkópa, tizenhatodok is előfordulnak.

A dalok ajánlott hangkészlete: ugyanaz, mint a középső csoportban. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály néptáncának is tekinthetünk.

❖ **A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása**

A **3-4 éves** gyermekek a jóízű játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg az alapfogalmakat.

Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait a dallamjátszó hangszerek, és az emberi hangok hangszínét. Ismerjenek fel 2-3 eltérő hangszínű zörejt.

Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Az óvónő énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Egyszerű mozgással kövessék az óvónő énekét, hangszeres játékát, tempóváltását.

Ismerkedjenek meg az egyszerű ritmushangszerek használatával.

Ismerjék fel a magas-mély hang közti (oktáv) különbséget, s azt térben jelezzék is, vegyék át a kezdőhang magasságának váltását.

Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy képesek legyenek az áhítatos zenehallgatásra. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenehallgatási élményt. **A gyermekeknek legyen lehetősége 10-20 perces rövid hangversenyeket meghallgatni.**

A **4-5 éves** gyermekek a tiszta éneklés érdekében minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg-, kisebb csoportokban is- halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben, tiszta kvint távolságban. Mutassák térben, éneklés közben az énekek dallamvonalát, vegyék át a dalok kezdőhangjának váltását.

A jól ismert dalokat szöveg nélkül, dúdolásról vagy hangszerrel ismerjék fel. Bújtassanak el rövid dalokat szabályos motívumonként váltva (belső hallással) halkan és hangosan.

Ismerjék fel a finomabb zörejeket, egymás hangját, valamint a környezet zörejeit.

Érezzék az egyenletes lüktetést, tudjanak egyenletesen járni, tapsolni. Érezzék a motívumok hangsúlyát, és emeljék ki a dalok, mondókák ritmusát.

Legyenek képesek a gyerekek az óvónő által indított tempót önállóan megtartani, a gyors-lassú között különbséget tenni.

A gyermekek játsszanak kérdés-felelet játékot, változatos szövegekkel és ritmusokkal visszhangszerűen is, hat hangterjedelemben.

Használjanak többféle népi ritmuseszközt, a ritmusérzék fejlesztés érdekében. Ezeket a „ritmus-hangszereket” készítsék közösen az óvónőkkel, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni, a kis „ritmus zenekar „kíséretével.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél több tevékenységhez. A zenehallgatás során, a magyar népdalokon kívül ismerkedjenek meg az idegen népek dalaival, egyszerűbb énekes, hangszeres műzenével.

Az óvónő az **5-6-7 éves** gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgás anyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak (lásd táncház).

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat pl.: a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, vagy dallambújtatással.

A zenei alkotóképesség fejlesztése során próbálkozzanak dallamok kitalálásával az ismert mondókákhoz, versekhez. Beszélgessenek énekelve, játsszanak énekes, kérdezz-felelet játékot.

Ismerjék föl a magasabb-mélyebb hangokat, mutassák térben az ismert dallamokat.

Ismert dalokat próbáljanak meg szabályos és szabálytalan motívumonként belső hallással elbújtatni.

Figyeljék meg a finom hangszíneket, különböztessék meg a természetben, környezetben hallható zörejeket, beszéd és énekhangokat, hangszereket.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Fejlett csoport esetén megpróbálkozhatnak ezek összekapcsolásával is.

A gyerekek tudják a dalok, mondókák ritmusát kiemelni, a szünetet játékos mozdulattal kifejezni. A jól ismert dalokat, mondókákat, ismerjék föl ritmusukról, s próbálkozzanak kitalált szöveges ritmusmotívumok visszatapsolásával is.

Legyenek képesek a különböző tempókat az óvónő segítsége nélkül, önálló irányítással is megtartani.

A gyerekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezzék a motívumok hosszát.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adjon az óvónő lehetőséget, hogy egyszerű hangszereken (metallofon, furulya) is játszassanak.

A **zenehallgatáshoz** olyan műveket gyűjtsön az óvónő, amit maga tud előadni, és amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az értékes zene iránt, válogasson a kortárs zenei anyagból is.

Az óvónő érzelmi hatású dalokat, népdalokat énekeljen, de jelenjenek meg a zenei anyagában a rokon,- és más népek dalai, valamint a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene is.

❖ **A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása**

A zenei nevelés szervezeti formája **kötetlen és kötött jellegű**. Kezdeményezzen az óvónő az udvaron minél több énekes játékot.

Az óvónő a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtse a délutáni órákban is módot, arra hogy a gyermekek kedvük szerint hallgassanak néhány perces kórus művet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

A programhoz **évszaki hangversenyek** is társulnak, amit élő előadásban zeneiskolások, zeneóvodások, bevonásával szervezhet meg az óvoda.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítse a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését.

A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása éreztesse meg a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítse a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játékok adjanak alkalmat a szókincs bővítésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat
- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni
- Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokot
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- Érzik, és kifejezik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- Egy nevelési évben 8-12 dalos játékot és 4-7 mondókát tanítunk az ünnepkörök anyagát is beleértve. Mindezeket visszatérően egész év folyamán ismételjük, hogy a bevésést elősegítsük.
- Tervezéskor figyelembe vesszük csoportunk összetételét, a gyermekek egyéni képességeit.
- A dalos játékokat évszakoknak megfelelően tervezzük, figyelve azok hangkészletére, ritmusára, játéktípusára. Tervezéskor figyelembe vesszük a hagyományokat.
- A dalos játékok játékaikat megkomponáljuk, hogy minél erősebb érzelmi hatással legyenek a gyermekeink erkölcsi, esztétikai érzelmeikre.
- Élünk a dicséret egyénenkénti változatos formájával (fizikai kontaktusok, simogatás, tekintet, érintés).
- A dalos játékok során tudatosan figyelünk a keletkezett szociális, esztétikai érzelmekre, s azt megerősítjük.
- Mintaadó szerepünk, személyiségünk segíti a zenéhez kötődés kialakulását.
- Élünk a dalos játékok adta humorral, a spontaneitás lehetőségeivel.
- A gyermekekben erősítjük az együttműködő készséget, egymásra figyelést.
- A közös dalos játékokat kötött szervezeti formában tartjuk meg, vagy az udvari játék előtt a csoportszobában, vagy jó idő esetén a szabad játék előtt kint az udvaron. Csak egy játékot játszunk, de azt a gyermekek igényei szerint ismételjük akár 15 - 20 –szor is, amíg a gyermekek érdeklődése megkívánja. Együttjátszás közben ügyelünk a viselkedési normák, esztétikus mozgás finomítására (tekintet, kéz és testtartás).
- Az óvodai nevelés teljes rendszerébe beépítjük a zenehallgatási lehetőségeket – altatás, más tevékenységek élmény kiegészítése, a gyermekek és a szülők fogadása, (folyosói zene) évszaki koncertek.
- A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen formában mikrocsoportban végezzük.
- A szülőket a negyedévenként megtervezett évszaki projekttervünk alapján tájékoztatjuk, mit tanulnak a gyermekek, valamint az eredményeink táblán visszajelzést adunk, mit sikerült, mit nem sikerült elsajátítani a gyermekeinknek.

Az évszaki koncertek sikerkritériumai

- Az óvoda kijelöli azt a kapcsolattartó személyt, aki megszervezi a koncertet, illetve megbeszéli a szolgáltatást adóval a koncert tartalmát.
- A koncertet félóránál hosszabbra nem tervezzük.

- A koncert végére mindig tervezzünk egy közös éneklést, olyan dalanyagból, amit a gyermekeink már elsajátítottak, vagy interaktív játékot.
- A jó látási, hallási viszonyokra különös tekintettel ügyelünk.
- Változatos, sokszínű évszaki koncertet szervezünk, hogy minél több hangszerrel, emberi hangszínnel, iskolai népi tánckörökkel ismerkedjenek a gyermekek.
- Az előadók a gyermekekkel megismertetik a hangszereiket.
- Az óvoda partnereinek meghívót készítünk, és szélesebb körben propagáljuk a helyi környezetünkben.

5. 5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése. A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó - alakító tevékenység feltételének megteremtése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

Tartalma

❖ A feltételek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek.

Az alkotó-alakító tevékenységhez külön helyet kell választani, a mozgó gyerekektől védve. Az eszközöket megfelelő mennyiségben elérhető helyen tároljuk. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítja, és folyamatosan ellenőrzi az óvónő.

A gyerekek oldott, kellemes légkörben szívesen kapcsolódnak be az alkotó munkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják.

A különféle technikák gyakorlásához, alkalmazásához biztosítjuk a feltételeket a mindennapi, szabad játékban is.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, tevékenységek s azok tartalmának, minőségének fejlesztése

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy **játszva ismerkedjenek** az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel.

Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban a mű- és népművészeti szépségekben. Óvodáink udvara lehetőséget biztosít arra, hogy már az őszi időszakban (befogadástól kezdve) a gyerekek sokat játszhassanak, építhessenek a homokozóban. Gyurkálják, simítsák, gömbölyítsék, karcoljanak bele, készítsenek nyomatokat.

A gyerekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban.

Ismerjék meg az agyag, gyurma, lisztgyurma alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva.

Figyeljék meg a különböző minőségű papírokat (karton, csomagolópapír, rajzlap, írólap, selyempapír, krepp-papír). Áztassák, fessenek rá, gyűrjék, tépjék, vágják, ragasszák.

Használjanak textilt, fonalat, felhasználás közben gyűjtsenek tapasztalatot az anyagokról.

Az udvari tevékenységek, rövid séták alkalmával talált terméseket, kavicsokat, csigaházakat, faleveleket, stb. használják fel téralakító, építkező tevékenységük közben.

Ismerjék meg a vízfestéket, temperát, ujjfestéket, fessenek ujjal, tanulják meg és gyakorolják az eszközök (ecset, stb.) használatát.

A képalakítás jelenjen meg zsírkrétával is. A képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit tervezze meg az óvónő. Használjon vegyes technikát is. A téma nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában.

A gyerekek tudjanak beszélni az alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak.

Az óvodában kialakított „**ovi-galériát**” ismerjék meg, a kiállított alkotásokat többször nézzék meg.

Az óvónő a **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítse. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító tevékenységet** segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

A gyerekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát,krétát, filc-és rostirónokat, ágakat, különböző vastagságú ecseteket, az alkotások finomabb kidolgozásához.

Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Fűzzenek gyöngyöt, készítsenek krumplicsapatokat, gazdagodjon a **technikai megoldások** sora, pl.: gipszöntés, papírhajtogatás (origami), papírfűzés stb. alkalmazása.

Az **építés** során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését.

A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Látogassák az „ovi-galériát”, mondják el véleményüket a kiállított alkotásokról. Mutassák meg szüleiknek a kiállított műveket.

Az **5-6-7** éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A **képalakítás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös élményeikről közös kompozíciót.

Az óvónő gazdagítsa a **technikai megoldásokat** és az eszköz- lehetőségeket, pl.: körmöcske használat, varrás, szövés, pom-pom készítés, viaszolás, papírmasé, egyszerű természetfigurák, hangszerek készítése stb.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is.

A gyerekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon. A gyerekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb.

Készítsenek ajándékot - elsősorban ünnepekhez kötötteen- szüleik részére, pajtásaiknak, az óvoda dolgozóinak. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Szülők segítségével is gyűjtögessék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe.

A gyerekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Lehetőség szerint az óvónő biztosítsa a helyet több napon keresztül tartó építéshez. Az óvoda „ovi-galériája” legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető beszélgető helye.

Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

Látogassanak el a szentendrei Skanzen-ba, ahol személyesen is találkozhatnak hangszerkészítő, korongozó mesterekkel, az óvodába kapjanak meghívást azok a szülők, családtagok, akik alkotó-művészek (pld. Hangszerek-projektek, vagy foglalkozások megismerése témakör).

Kiránduljanak a kerületi Közösségi Házak képzőművészeti kiállításaira, esetleg a Szépművészeti Múzeumba, Nemzeti Galériába, társintézmények kiállításaira stb.

❖ A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak a lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örül az alkotásnak és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralkításban, építésben bátrak ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekekkel megtanítjuk az eszközök fogását, használatát, gondozását.
- A gyermekek sokféle technikát ismernek meg. (Ild. Nagy Jenőné: A Rajz, mintázás, kézimunka c. könyvét)
- A rajzos tevékenységet előkészítjük olyan megfigyelésekkel, olyan helyzetek megteremtésével, melyből élmények származhatnak, s melyeket a gyermekek az ábrázoló tevékenység során is ki tudnak fejezni.
- A rajzos foglalkozásokon témajavaslatokkal élünk, amelyből a gyermek kiválassza, hogy mit szeretne megjelölni.
- Minden tervezett kötetlen tevékenységen két technika alkalmazására van lehetőség.
- A témákat legtöbbször megfeleltetjük az adott évszaknak.
- Mindent megragadunk, hogy a gyermeket választás elé helyezzük abban a kérdésben is, hogy mi a szép, mi a csúnya, mi a kellemes, s mi a kellemetlen.
- A gyermekeknek biztosítjuk, hogy rajzaikat önálló rendezési elv alapján kirakhassák a rajzos sarokban lévő mini – galériájukba és hosszasan gyönyörködhessenek benne.

- Az óvodában évszaki ovigaléria programot szervezünk az óvoda dolgozóinak, családból hozott alkotásokból, valamint gyermekmunkákat állítunk ki.
- A tevékenységek tervezésekor gondolunk a komplex művészeti hatások alkalmazására.
- A gyermekeink folyamatosan készítik a meglepetéseket, ajándékokat az óvodába érkező vendégeknek.
- Felkeltjük a gyermekek, családok igényét múzeumlátogatásokra, kiállítások megtekintésére.

5. 6. A MOZGÁS, MOZGÁSOS JÁTÉKOK

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a test, a gyermekek tájékozódásának, szabálykövető társas viselkedésének, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok biztosítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének biztosítása érdekében.

Tartalma

❖ A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán is, ahol tér, mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésünkre.

Az épületünkben található tornatermünk igen jól felszerelt, az eszközök sokfélesége maximális lehetőséget biztosít a gyermekek sokoldalú foglalkoztatására. A mozgásos tevékenységeket az óvónő mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez méretezza. A gyermekek természetes mozgásigényére figyelemmel, játékba integrált mozgástevékenységet valósítunk meg.

Az óvónő a **3-4 éves** gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a **nagymozgások fejlesztésére** helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a tartásgyakorlatokkal. Játsszanak ugrásgyakorlatokat. Ismerkedjenek a dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal. A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására is. A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban. A gyerekek játsszanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvónő alkalmazzon többféle kézi szert a különböző típusú mozgásos játékhoz.

A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek túl könnyűek, sem túl nehezek, örömteli érzelmi biztonságban zajló gyakorlás formájában. Késztesse a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a **nagymozgások fejlesztésére** kerüljön a hangsúly. Az **irányított mozgásos játékokban** jelenjenek meg a futásgyakorlatok, három-négy akadályon át, fel - és lelépéssel, átbújással.

Az óvónő szervezzen ugrásgyakorlatokat. A dobásgyakorlatok során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt terpeszállásból. Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támaszgyakorlatokat. A talajtorna anyagaként jelenjen meg a guruló átfordulás és a kézen állás előgyakorlata. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék, az erő, állóképesség, teherbíró képesség fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játszanak egyensúlyozó játékokat 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútosszereken.

Az óvónő tervezzon lábboltozat erősítő gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása már összetettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek.

Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál az észlelés, az alaklátás, formaállandóság, mozgás közbeni fejlesztés. Használjanak különböző **kézi szereket**.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyerekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyors- és lassú futást, végezzenek ugrásgyakorlatokat. Szökdeljenek páros - és egy lábon haladással.

Végezzenek sorozat**ugrások**at, különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas - és távolugrásokat, próbálkozzanak dobásgyakorlatokkal. **Dobjanak** egykezes, kétkezes alsó és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett. A gyermekek játszanak labdagyakorlatokat, vezessék a labdát járás, futás közben. A gyermekek tudjanak párokban labdázni, végezzenek támaszgyakorlatokat. Ismételjék az óvodában tanult **talajforma elemeket**: guruló átfordulás, kézenállás. Egyensúlyozzanak pontos járással, fej, kar, és lábmozgásokkal összekötve.

❖ **A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében**

Az óvónő a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak az óvónő heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés: a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyerekek szabadon határozzák meg, spontán módon.

Hetente legalább kétszer „zenés mozgásos percek” megszervezése ajánlott, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzásra alapuló mozgás anyagát az óvónő gimnasztikai elemekből építse fel. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzéke, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 m-t kocogni.
- Tudnak helyben labdát vezetni.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekek szabad mozgásterének megteremtése.
- Az óvodaudvar nagymozgás fejlesztő lehetőségének teljes kihasználása.
- A kondicionáló képességek: erő, gyorsaság állóképesség tudatos fejlesztése.
- Futásjátékok minél teljesebb biztosítása.
- Dobás – labdajátékok minél komplexebb alkalmazása.
- Talajtorna elemeinek sokféle játékos gyakoroltatása.
- Többféle egyensúlyozó játék biztosítása a gyermekek koordináló képességének fejlesztéséhez.
- Játékos támaszgyakorlatok szervezése a gyermekek izmainak, mozgékonyságának növeléséhez.
- Változatos szervezeti kereteket biztosítunk a gyermekek mozgásának gazdagításához.
- A délelőtti tevékenységek során lehetőséget biztosítunk a zenés – mozgásos percekre.

5. 7. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése, során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti-emberi-tárgyi világ értékei iránt. A külső világ megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása is megtörténik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6 éves korban tervezhető hagyományos és helyi tartalmak biztosítása.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése, a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.

Projektpedagógia segítségével szerezzenek ismereteket lakókörnyezetükről, az élmény és tapasztalatszerzés útján, amely a cselekvéses felfedezésre épít.

Tartalma

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedhetnek az óvoda közvetlen környezetével.

Megfigyelhetik az évszakok szépségét színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, az évszakokra jellemző képeket. A talált „kincseket” helyezték el a csoportszoba erre a célra kijelölt helyén. Meglátogathatják a közelben lakó csoporttársaikat, beszélhetnek a család tagjairól. Ismerkedjenek az óvoda utcájával, épületeivel, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha vannak a közelben esztétikai alkotások (pl.: szép épületek, szobrok) azokat is figyeljék meg.

Szerezzenek matematikai tartalmú tapasztalatokat, ismereteket, azokat tevékenységeiben alkalmazza.

Beszélgessenek a környezet formáiról színeiről, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről. Az óvónő a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videó felvételeket (maximum 5-10 '- es időtartamban) nézhessenek.

Az óvónő a **4-5 éves gyermekek tapasztalat és élményszerző sétáit**, az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására differenciálására.

Ismerjen fel mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakuljon ítélőképessége, fejlődjön tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, színeit, az időjárás-változását, megfigyelésük után jelezzék az évszakokat mutató jeltáblákon.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás, és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csiráztatását, hajtást. Közösen készítsünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletbe, intézménybe. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg. A téli időszakban az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15' perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld) a növények fejlődési feltételeit. Gondozzanak akváriumot, terráriumot, csiráztathatnak, ültethetnek növényeket. Szaporíthatnak tőosztással növényeket. A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfüvekkel mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel.

Az óvónő a szülők, bevonásával szervezze meg a Föld napját (április 22.).

Beszélgessenek a környezetvédelemről.

A gyermekek végezhetnek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre (pl.: nyomdába, pékségbe, mentőállomásra, könyvtárba).

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák, az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezeljenek. Látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, HÉV-állomásra. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Figyeljék meg lehetőség szerint a háziállatokat az élőhelyükön. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját. Az óvónő a gyermekeknek mutassa be a videó felvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját. A gyermekeknek legyen lehetősége – érdeklődésük szerint – többször megtekinteni az állatokról szóló videó felvételeket.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében kiscsoportban történik a közvetlen tapasztalat, és élményszerző séták alkalmával.

Az óvónő hetente egy természeti - emberi -tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezzé.

A délutános óvónő megérkezése után, a délelőtti óvónő a hét három délelőtti, 8-10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát. Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése, és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget.

Évszakonként egy alkalommal **erdei óvodai program** megszervezésére kerülhet sor. A 3-4 éves gyermekek erdei óvodai programjára, amely félnapos, az óvoda közelében található Ezüst-hegy, Götés-tó ad lehetőséget. (A hátizsákokba elkészített tizórai jelzi a félnapos levegőn tartózkodást).

A 4-5 éves gyermekek kétszer fél napot is tervezhetnek a természetben tartózkodásra.

Az 5-6-7 éves gyermekek egy teljes napot is kint tölthetnek, akár távolabbi erdős-ligetes terepen, (pl.: Ezüst-hegy, Hajógyári sziget, Margit sziget, Mogyoró-hegy stb.), ahol az egészséges életmódjuk biztosításához megvannak a feltételek.

Az óvónő készítsen minél több videofelvételt vagy fotót, a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedezettő tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék a szép élményeiket.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A kiscsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek- óvónő személyes beszélgetésre. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését.

A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése.

Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek észreveszik környezetükben az esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat, ismereteiket rendezni tudják.
- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket, és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségben. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, üzleteket.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra, balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, mellé, közé stb.).
- Kialakul a beszédhelyzethez, és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartásformáik, szokásaik, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült fotókat, videofelvételeket.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A külső világ, közvetlen környezet megszerettetése érdekében az óvónők felmérlik, hogy a környezetükben milyen értékek vannak, amelyek 3-6-7 éves korosztályhoz közel hozhatók.
- Az évszak olyan keretjelleget rendezőelv, amely egy negyedéves ciklusban összefogja a gyermekeknek tanítandó összes ismeretet.
- A környezeti értékek felfedeztetése során első helyre kerülnek a szép, esztétikus jelenségek, emberi – tárgyi értékek megláttatása.
- A gyermekek közvetlen környezetükben jól ismerik a növényeket: virágokat, dísznövényeket, fákat és az állatokat.
- A gyermekek tapasztalati úton megtanulják a mennyiségi, térbeli, nagyságbeli anyagi és alaki különbségeket, ezeket megnevezik és beépül mindennapi szókincsükbe.
- A gyermek a környezetében elérhetetlen jelenségeket rövid 5-10 perces videofelvételen megtekintheti (közlekedés, állatok, növények, foglalkozások témakörében)

- A külső világ megszerettetésének tevékenységét lehetőség szerint csakis mikrocsoportos formában szervezzük meg.
- A gyermekekben kialakul a gyűjtögető szenvedély.
- A gyermekek szimbólumok segítségével megtanulják az évek, évszakok, hónapok, hetek, napok és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek ciklikusságát, körfolyamatát.
- A gyermekek emlékezetének fejlesztésére és az élmények rögzítésére évszakalbumot készítünk.
- Az óvónők a környezeti témákat projektrendszerben dolgozzák fel, különös tekintettel figyelnek az esztétikai élmény-kiegészítés meglétére.
- A gyermekek akváriumot, terráriumot vagy floráriumot gondoznak.
- A környezeti jelenségek mélyebb megismeréséért kísérleteket végeznek.
- A gyermekek korosztályuknak megfelelően differenciált erdei programokban, és „madarászovi” foglalkozásokon vesznek részt.
- A gyermekekről folyamatosan fotók, videofelvételek készülnek az önmegismerés és az élmények újbóli felidézésére.
- A külső világ megszerettetésének programjai igazi életteret adnak a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztéséhez.
- A gyermekek az alapvető ismereteket (lakcím, szülők neve, foglalkozása, óvoda neve, valamint a születésük időpontja, helye) hároméves időintervallumban gondosan kimunkált aktivizáló módszerek alapján, a szülők bevonásával tanulják meg.
- A gyermekek a külső világ tevékeny megismerése során szerzett tapasztalataikat vizuálisan is megjelenítik.

5. 8. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség teljesítését. A munkajellegű tevékenységek során a gyermekek tapasztalatokat gyűjtnek az őket körülvevő világról, megismerik környezetüket és kialakulnak a munkavégzéshez szükséges készségeik, képességeik, tulajdonságaik.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző munkajellegű tevékenységek tervezése, szervezése, s azok feltételeinek biztosítása.

Tartalma

❖ **Az óvónők viszonya a munkajellegű tevékenységekhez**

- Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik, éppen ezért már az óvodába lépéskor el kell kezdeni játékos keretek között a munkához való pozitív viszony kialakítását. Tapasztalják meg az önként végzett aktív tevékenység örömét.
- Az óvodapedagógus tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére, a munkaeszközök használatára, adjon mintát az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez.
- Az önálló munkavégzés lehetőségét olyan munkával tudjuk megteremteni, melyet a gyermekek megerőltetés nélkül képesek végrehajtani.
- Az értékelésünk legyen buzdító, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a munkavégzéshez.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusoknak kell biztosítani a legalkalmasabb munkaeszközöket és azok tárolását, úgy kell megoldani, hogy a gyermekek bármikor hozzáférhessenek.
- Segítenünk kell a szülőknek, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, szoktassák gyermeküket saját személyükkel kapcsolatos teendők elvégzésére, a gyermekek otthon is vehessék ki részüket a munkában.

❖ **A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése és azok feltételeinek biztosítása**

3-4 éves korban: A beszoktatás ideje alatt alakuljon ki olyan személyes kapcsolat az óvodapedagógus és a gyermek között, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek érdekelt legyen bármilyen munka elvégzésében.

A gyermekek erejükhöz mérten vegyenek részt:

- A csoportszoba rendjének fenntartásában.
- Az udvari játékszerek elrakásában.
- A kerti munkában (Föld napja, közös ültetés).
- Az önkiszolgálásban (terítés, öltözködés, tisztálkodás).
- Amelyik csoportban van akvárium, terrárium, ott kísérik figyelemmel az állatok gondozását.

4-5 éves korban: ebben a korban tudatosan vállalják a feladatokat. A gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka.

- Az óvónő segítségével irányításával az étkezéshez szükséges eszközök kiosztása (a csoport szokásrendjének megfelelően).
- A csoportszoba rendjének kialakítása, fenntartása (játékeszközök elpakolása, ágyneműk összehajtása).

- Az udvari játékszerek elrakása.
- Kerti munkában való aktív részvétel.
(Föld napja, elszáradt falevelek összeszedése, a kiskert gondozása)
- Az alkalomszerű megbízatásoknak önállóan eleget tesznek.
- Szívesen segítenek egymásnak.
- A saját magukkal kapcsolatos teendőket önállóan és figyelmeztetés nélkül hajtásák végre.
- Működjenek közre az élősarok gondozásában.
(növények locsolása, csíráztatás, palántázás, stb.)
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében ünnepek alkalmával.

5-6-7 éves korban:

A munkajellegű feladatokat a gyermekek már önállóan végzik, amelyet gyakori dicséret, elismerés módszerével mindennapivá tudunk tenni.

- A naposok önállóan terítsenek, figyeljenek az esztétikus elrendezésre.
Étkezés után szedjék le az edényeket. Söpörjék le a morzsákat, töröljék le az asztalt (a csoport szokásrendjének megfelelően).
- Vegyék észre a gyermekek, hogy a környezetükben mire van szükség, végezzenek környezetépítő munkát.
- Vigyázzanak a terem rendjére.
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, átrendezésében, az ágyak elpakolásában, a játékszerek tisztításában.
- Segítsenek a kisebbeknek.
- Önállóan végezzék a növénygondozást, kerti munkát és használják a szerszámokat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni szüleiknek, óvónőiknek.

A fejlődés várható eredményeiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekek a munkavégzéshez használt eszközök fogását megtanulják.
- Az óvodai életben az önkiszolgálás dominánsan jelenik meg.
- Az óvodapedagógusok ügyelnek arra, hogy a naposi munka során felesleges várakozási idő ne alakuljon ki. (terítés)
- Az óvoda minden csoportjának van virágoskertje vagy veteményes kertje.
- A gyermekeknek lehetőségük van növényeket ültetni, gondozni, termésüket felhasználni.

- A gyermekek szívesen közreműködnek a növények, állatok gondozásában.
- Az óvoda nevelőtestülete kidolgozza az egyéni megbízások lehetőségét, ami sokféle munkaformában jelenik meg.
- Az óvoda megtervezi az udvari munkafajták lehetőségeit.
- Az óvodában kidolgozott a környezetszépítő munka tartalma.
- A nevelőtestület óvodai szinten meghatározza az évszakokban végezhető munka tartalmát.

6. GYERMEKVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN

□ **Az óvoda környezetének jellemzői gyermekvédelmi szempontból**

Mivel az intézményünkbe igen változó szociális háttérrel rendelkező gyermekek járnak, így a gyermekvédelmi munka is többfelé ágazó.

A gyermekvédelmi feladatokat az óvodában egy óvodapedagógus látja el évek óta, magas színvonalon, lelkiismeretesen, és folyamatosan részt vesz a kerületünkben folyó ez irányú továbbképzéseken is, szakmai értekezleteken.

Az utóbbi időben jóval több a gyermeküket egyedül nevelő szülők száma - sok a válás-, valamint jó néhány családban a munkanélküliség is veszélyezteti az anyagi biztonságot. Emiatt magas azon családok száma, akik a megélhetési problémák mellett nevelési problémákkal küzdenek.

Ennek megfelelően a családok egzisztenciális helyzetének alakulása is stagnál az óvodánk viszonylatában.

A kialakult nehéz helyzetű családi háttér oka valamilyen egészségügyi probléma, családi helyzet változása, vagy a munkanélküliség következtében fellépő anyagi bizonytalanság.

Ezek a családok, vagy egyedülálló szülők szociális étkezési hozzájárulásban részesülnek.

□ **Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok:**

Minden nevelési év elején felmérés készül az újonnan érkező gyermekekről.

Az óvodába érkezés előtti családlátogatás nagyon jó alkalom ennek megfigyelésére, megbeszélésére. Természetesen a körülményekben történt változások miatt ezeket a felméréseket év közben is elvégezheti a gyermekvédelmi felelős (az óvodapedagógusok jelzései alapján).

A felmérés lényege, annak a kimutatása, hogy a családban van-e:

- Munkanélküli szülő, ez az állapot mennyi ideje tart;
- Hányan nevelkednek csonka családban (elvált, vagy egyedül álló,) esetleg nevelőszülőknél;
- Van-e a családban tartósan beteg, vagy fogyatékos családtag;
- Esetleg drog, vagy alkoholfüggő;
- Vannak-e albérletben élők (hiszen tudjuk, hogy ez milyen megterhelő a családok anyagi helyzetét tekintve);

Mindezeket összegezve a gyermekvédelmi felelős elkészítheti összesítését. Ezek alapján könnyen rá lehet találni a már veszélyeztetett helyzetű, vagy a potenciálisan veszélyeztetett illetve hátrányos helyzetű gyermekekre.

A felgyorsult életritmus következtében a családok egyre kevesebb időt tudnak fordítani a gyermekek nevelésére, az utóbbi években megszaporodott a magatartási, nevelési hiányossággal küzdő gyermekeink száma.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok lehetnek:

- nevelési hiányosságok;
- rossz lakásviszonyok, anyagi okok;
- egészségügyi problémák;
- megromlott családi kapcsolat;
- erkölcstelen családi környezet;

□ Az óvoda gyermekvédelmi programja:

A gyermekvédelmi programot az adott nevelési évben az óvodavezető pedagógiai, működési tervének (intézményi munkatervének) melléklete tartalmazza. A konkrét célok, feladatok meghatározása mindig az adott nevelési év gyermekvédelmi helyzete alapján történik.

Főként a prevencióval korrigáljuk a hátrányos helyzetet – minden lehetőséget kihasználva a veszélyeztetettséget elkerülve.

Formái lehetnek: szociális, környezeti, egészségügyi veszélyeztetettség.

A prevenciók annál jobban működnek, minél hatékonyabbak az együttműködő felnőttek – szakemberek, óvodapedagógusok, szülők együtt a gyermekekért.

A prevenciókon azért van a legnagyobb hangsúly, mert ezzel lehet hatékonyabban korrigálni a problémákat a gyermekeknél. A prevenció főleg a pedagógus kötelessége.

Kapcsolattartásunk az alábbi intézményekkel van:

- Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő Központ
- Óvodai gyermekorvosi hálózat
- Nevelési Tanácsadó, PSZI, FPI
- Gyermek- és Ifjúsági Ügyosztály
- Gyámügyi Hivatal
- Karitatív szervezetek

Sikerkritérium a gyermekvédelem területén:

- A gyermek a legnagyobb érték, ezért úgy kell eljárni minden pedagógusnak, szülőnek, hogy a gyermek egészséges fejlődését minden tevékenység során maximálisan segítse tudása és legjobb képessége szerint.
- Szem előtt kell tartani, hogy a gyermekvédelem nem más, mint a speciális feladatok jó érzékkel történő kezelése, hiszen a gyermekek védelme, problémás esetekben a jelzési kötelezettsége, minden óvodapedagógus kötelessége.

7. A TEHETSÉGEK AZONOSÍTÁSA, A TEHETSÉGGONDOZÁS PROGRAMJA, FEJLŐDÉSI ÜTEMŰKBEN ELTÉRŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

7.1. A tehetségek azonosítása, tehetséggondozás programja

A tehetséggondozás múltja az intézményben:

- 2004 Hely nevelési program választása;
- 2004-től folyamatos módszertani továbbképzés az óvodapedagógusok részére;
- A Művészeti Program sajátos elemeinek használata – zenei részképesség fejlesztés mikro csoportban, a mesék feldolgozása két héten keresztül drámapedagógiai eszközökkel, egyéni versválasztás, verstanulás a csoport verses füzetének segítségével, rajz, mintázás, kézimunka tevékenységéhez témaadás, és legalább két technika felajánlása, a mozgásos játék differenciálása, a külső világ tevékeny megszerettetésének megvalósítása a projekt pedagógia módszerének alkalmazásával, az egyéni részképességek fejlesztése, délutáni játékidőben;
- 2006 Az intézmény bázis óvodai feladatokat lát el;
- 2010 eleje a nevelőtestület megismeri az Nemzeti Tehetség Programot /126/2008 (XII. 4.)
- 2010 májusban a Napraforgó Művészeti Óvoda regisztrált Tehetségpont lett;
- 2010 november az OOTT alapító tagja az intézmény;
- 2011 február intézményi Tehetséggondozó Műhelyek létrehozása /térbeli-vizuális és interperszonális területen/;
- 2012 májusában a Hétszínvirág Művészeti Tagóvoda regisztrált Tehetségpont lett;
- 2012. július 25. a Napraforgó Művészeti Óvoda elnyerte az Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet;

Ilyen előkészítő tevékenységet követően az óvoda nevelőtestülete megismerte és azonosult a Kormány Tehetséggondozási Programjával, az elmúlt évek szakmai munkájának megvalósítása pedig magával hozta a **szemléletváltást** is.

Az óvodavezetése elkötelezett a tehetséggondozás megvalósítására, annak kidolgozására és megvalósítására mindkét épületben.

A nevelőtestület fontosnak tartja a tehetség-ígéreték felkutatását, a megfelelő feltételek biztosítása mellett a Tehetséggondozó Műhelyek működtetését, a beválogatott gyermekek képességeinek megerősítését, fejlesztését, fokozását.

A tehetséggondozás elvei az óvodánkban

- valljuk, hogy a tehetségígéretéket gondozó rendszerünk kidolgozása biztosítja a hosszú távú működést;
- a Gyermektükör folyamatos alkalmazása a befogadástól, megfelelően készíti elő a beválogatás lehetőségét a Tehetségígéretéket gondozó Műhelyekbe;
- elfogadjuk, hogy minden gyermek tehetségígéret lehet – biztosítva evvel is az esélyegyenlőség elvét – kiemelt figyelmet fordítunk a roma gyermekek tehetséggondozására is;
- az egyéni képességek figyelembe vételével – a kidolgozott „Beválogatási”- szempontsor alapján – ajánljuk fel a részvételt a Tehetségígéretéket gondozó Műhelyekben a nagycsoportos gyermekeink részére;
- biztosítjuk a folyamatos tevékenykedtetés mellett, a szükség esetén történő átjárhatóságot a Tehetségígéretéket gondozó Műhelyek között;
- külön kidolgozott dokumentumokkal mérjük, vizsgáljuk a Tehetségígéretéket gondozó Műhelyek hatékonyságát;
- elmélyült kapcsolatot alakítunk ki – a tervezett kommunikációs feladataink alapján – a szülőkkel, a családokkal a műhelymunka megvalósítása során;
- a társintézményekkel kidolgozott kapcsolattartási rend alapján figyelemmel kísérjük a gyermekek további tevékenységét, megvalósítva ezzel a lekövetést;
- az intézményi lehetőségeket figyelembe véve, külön elismerési lehetőségeket biztosítunk a Tehetségígéretéket gondozó Műhelyeket vezető óvodapedagógus kollégák részére;

A tehetséggondozási célunk az, hogy:

- *felkutassuk, felfedezzük a nagycsoportos korú tehetségigéreteket;*
- *különböző Tehetségigéreteket gondozó Műhelyeket (TGM) hozunk létre, a működés során kiemelten figyeljünk az értékek megőrzésére;*
- *a nevelőtestület körében tovább erősítsük, gazdagítsuk a módszertani kultúránkat;*

A tehetségigéreteket gondozásának tartalma az óvodában

Személyi feltételek

- *szakmai képesítések megszerzésének felvállalása, arra való ösztönzése /szakvizsgák/*
- *alkotó munka támogatása /pld. állandó kiállítások létrehozása/*
- *a tehetségigéreteket gondozó óvodapedagógus jellemző jegyeinek kidolgozása*
- *erőforrás – lista készítése*
- *a lehetséges TGM vezetési időszak tervezése, ütemezése a óvodapedagógusok között*

Tárgyi feltételek

- *a TGM elkülönített helyiségeinek kialakítása (átrendezés, festés, bútorzat)*
- *a tevékenykedtetéshez szükséges eszközök biztosítása (pld. ábrázolási eszközök, CD játsszó, leplek, zenei ritmus eszközök)*
- *a megfelelő kommunikáció biztosításához, tájékoztató tábla, kiállító polcok, fényképező gép, video kamera biztosítása*
- *a TGM dokumentációs rendszere minden kollégánk részére megfelelő példányszámban biztosított /Gyermektükör, a Székhely Óvoda Tehetséggondozási Működési Rendszere, Beválogató lap, TGM napló, Hatásvizsgálati lap (gyermek, TGM) szülői kérdőív, óvodapedagógusi önértékelő lap*

A tehetségigéreteket gondozásához szükséges kapcsolatok kialakításának, működtetésének feladatai

- *a nevelőtestület kölcsönös együttműködése épületen belül és a két épület között;*
- *a pedagógiai munkát segítő kollégákkal történő együttműködés (fejlesztőpedagógus, pszichológus);*
- *az azonos tevékenységre szerveződött TGM vezetőinek együttműködése a törzs óvoda és a tagóvoda között;*
- *a TGM tevékenységében résztvevő gyermekek szüleivel rendszeres kommunikáció, kapcsolat;*
- *a kerületi, testvéróvodai, fővárosi Tehetségpontokkal való kapcsolat kialakítása;*

- *a testvéróvodai és fővárosi művészet óvodák TGM vezetőivel történő szakmai kapcsolatok tartása;*

Elvárt eredményeink az tehetségigéreték gondozásban

Sikeresnek tekintjük a megvalósított műhelymunkákat

- * **ha a gyermekek élményként élik meg a kreatív, gazdag, megszokottól eltérő tevékenységeiket;**
- * **ha a megvalósulás során az óvodában dolgozó felnőttek magatartása támogató, együttműködő;**
- * **ha a szülők teljes támogatását kapjuk meg a működtetés során;**

7. 2. A fejlődési ütemükben eltérő gyermekek nevelése

Fejlődési ütemében eltérő gyermek:

- A pszichikus funkciók alakulása területén elmaradást mutató, a részképesség problémáival,
- viselkedési, magatartási, beilleszkedési zavarral,
- logopédiai eltérésekkel küzdő gyermekek.

Feladataink:

- Az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elmaradásának mértékét szakemberek segítségével állapítjuk meg. (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus)
- Differenciált, személyre szabott bánásmóddal segítjük képességeik kibontakozását.
- Az óvodában dolgozó segítő szakemberek támaszt nyújtanak az óvodapedagógusok számára e gyermekek szükségleteinek kielégítéséhez.
- A részkép és beszéd problémával küzdő gyermekek egyéni illetve kiscsoportos fejlesztését főállású óvodapszichológus és a logopédiai hálózat logopédusa végzi.

A fejlesztés időtartama a logopédus és óvodapszichológus kolléga esetében: heti 2 alkalommal tartózkodik az intézményünkben.

- Az óvodapedagógusok a pedagógiai munkát segítő szakembereivel rendszeres kapcsolatot tartanak, kölcsönösen tájékoztatják egymást.
- A szülőket a gyermekek fejlődésével kapcsolatban tájékoztatjuk, szükség esetén a Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Központ, szakorvos segítségét ajánljuk fel.

8. A PARTNERKAPCSOLATOK INTÉZMÉNYI RENDSZERE ÉS AZOK MŰKÖDÉSE

8. 1. AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD

A gyermekeink nevelése főleg a családok joga és kötelessége; a mi fejlesztő munkánk csak kiegészítő szerepet játszik ebben a folyamatban. Hogy milyen módszerekkel történjen ez a személyiségfejlesztés az intézményünkben, jól kialakított kapcsolatrendszer működése az iránymutató.

Fő célunk: nyitott óvodai élet keretében a szülőkkel való együttnevelés és partneri kapcsolat során - a művészeti nevelés sokoldalú lehetőségeinek kihasználásával - reális, értékelő munka a gyermekek fejlesztése érdekében.

Óvodai nevelőmunkánk tehát a családi nevelésre épül. A szülőnek biztosan tudnia kell azt, hogy az óvodapedagógus vele együtt, az ő egyetértésével neveli a gyermekét. Csak ezen az alapon képzelhető el a biztonságos, vidám, légkör kialakítása az óvodában. Ezt belátva az óvoda minden dolgozója előítéletektől mentesen közeledik minden családhoz, elfogadó, megértő, a gyermek szüleinek kijáró megbecsülést kifejező magatartásával. Hangsúlyosan érvényre juttatjuk mindenesetben **a gyermekek érdekeinek mindenek feletti védelmét**, ennek érdekében eleget teszünk titoktartási kötelezettségünknek.

Nevelőmunkánk alapját a személyes kötődésen nyugvó gyermek-óvodapedagógus kapcsolat adja.

Ennek feltétele:

A megbecsülés, a kölcsönös bizalom a szülő és az óvodapedagógus között. Az ilyen szemléletű nevelésben a gyermek kapocs a család és az óvoda együttműködésében.

A kapcsolattartás formái:

- **Családlátogatás:** óvodába kerülés előtt minden kisgyermeket meglátogatnak az óvodapedagógusok; illetve év közben bármikor meglátogathatják a családot.
- **„Ovihívogató”:** a leendő óvodások ismerkedési délelőtti; napja, a gyermekek szülei jelenlétében ismerkednek saját óvodapedagógusaikkal, dajkáikkal, csoporttársaikkal.
- **Befogadás:** óvodánkban az anyás befogadás is jelen van. Ez kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, a szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez.
- **Napi kapcsolattartás:** elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges

eseményekről. A szülők az óvodapedagógussal egyeztetve bármikor bemehetnek az óvodai csoportba, részt vehetnek az óvodai életben.

- **Szülői értekezletek:** idejét és témáját a csoportok egyénileg határozzák meg. A nevelési év elején félévkor és végén, minden csoport köteles értekezletet tartani.
- **Fogadóórák:** Egyéni igény szerint az óvodapedagógus és a szülő előzetes egyeztetése során kerül sor.

Cél: Egyéni fejlődés nyomon követése,
Nevelési problémák megbeszélése,

A fentiekben felsorolt kapcsolattartási formákon kívül hagyománnyá váltak intézményünkben az alábbi közös együttlétek a szülőkkel:

- ❖ Ünnepeken, rendezvényeken való közös részvétel;
- ❖ Kirándulások szervezése;

8. 2. AZ ÓVODA ÉS A BÖLCSŐDE

A gyermekek családi nevelését már az óvodába lépés előtt kiegészítheti más intézményes nevelés is, amelyet a bölcsőde testesít meg. Óvodánk a közelben lévő bölcsődével tartalmas kapcsolatot kezd kialakítani, melynek során:

Célunk: Egymás nevelőmunkájának megismerése, segítése;
Közös tapasztalatcsere a gondozónókkal;
Közös részvétel a szülői értekezleten;

8. 3. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA

Az eredményes iskolai előkészítő munka lehetőségét biztosítja a körzetben lévő általános iskolával kialakult maximálisan együttműködő kapcsolatunk. Óvodásaink többsége ebben az iskolában kezdi el iskolai tanulmányait, így nyomon követhetjük gyermekeink fejlődését, a tanítónókkal rendszeres tapasztalatcserét folytatunk. Ugyanakkor tájékoztatjuk a szülőket a kerület bármely iskolájának programjáról a központilag kiadott „**Iránytű**” segítségével.

A kapcsolattartás formái:

- ❖ Az óvodapedagógusok és tanítók kölcsönös látogatásai, hospitálásai, megbeszélései;
- ❖ A tanítónók bemutatkozása a szülőknek, leendő elsősöknek (szülői értekezlet; csoportlátogatás;)
- ❖ Óvodások látogatása az iskolában (tanítási órákon való részvétel)
- ❖ Egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel;

8. 4. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ

Az Oktatási Osztállyal együttműködő, hatékony a munkakapcsolatunk, a mindennapi feladatellátáshoz mindenkori, gyakorlati segítségnyújtást kapunk.

A fenntartóval való hatékonyabb együttműködés érdekében az alábbi kapcsolattartási formákat kívánjuk alkalmazni:

- Pontos, reális tájékoztatás az Oktatási Osztály munkatársainak az intézmény helyzetéről, eredményeiről és problémáiról.
- A tankerülettel munkakapcsolat kialakítása (KLIK).
- PR tevékenység.
- Az Oktatási Bizottság üléseinek a látogatása az intézményt érintő ügyekben.
- Kapcsolatfelvétel a területi önkormányzati képviselővel – meghívás az intézménybe.
- A bizottságok pályázatainak való részvétel.

8. 5. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK

Óvodánk évek óta tart igen tartalmas kapcsolatot a közelünkben működő Közösségi Házzal, a speciálisan gyermekeknek szervezett programok rendszeres résztvevői vagyunk (pld. Bábszínházi előadások, rajzversenyek, vetélkedők). Célunk, hogy a gyermekek múzeumok, színház, és könyvtár látogatások során ismerkedjenek ezen intézmények értékközvetítő szerepével, a művészeti tevékenységek rendkívül összetett, komplex jellegével.

8. 6. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

❖ *Kapcsolat a Nevelési Tanácsadóval*

A gyermekek fejlesztése, a zökkenőmentes beiskolázás biztosításának érdekében azonos célokon alapuló kapcsolatot kell fenntartani a Nevelési Tanácsadó pszichológusaival.

A kapcsolattartás formái:

- Magatartási, lelki problémákkal küzdő gyermekek beutalása vizsgálatra / szülővel történő megbeszélés után /
- A nevelési tanácsadó pszichológusai alkalmanként megfigyeléseket végeznek az óvodai csoportokban.
- A logopédus az óvodában foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel.
- Iskolaérettségi vizsgálatra utalás - melyen az óvodapedagógusok is részt vehetnek.

Tartalmas, építő jellegű kapcsolatot tart fenn az óvoda az alábbi szervekkel is:

- ❖ Pedagógiai Szolgáltató Intézettel,
- ❖ Egészségügyi szakszolgálatokkal: az óvoda orvosával,
védőnőjével,
- ❖ A gyermek és ifjúságvédelmi intézményekkel,
- ❖ Nemzeti, etnikai, kisebbségi önkormányzatokkal, szervezetekkel,
- ❖ Kerületi Művészeti Óvodákkal
- ❖ „Óvodai Nevelés a Művészetek Eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesületével, a program bázisóvodáival
- ❖ A XIX. Kerületben található Mézeskalács Művészeti Óvodával – Testvéróvodánkkal
- ❖ A Fővárosi Művészeti Óvodák munkaközösségével

9. A program erőforrásai

9. 1. Személyi feltételeink

Intézményünkben 32,5 óvodapedagógus dolgozik, szakvizsgás képesítése van 5 kolléganőnek, a nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógusok végzik. Egy-egy gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Óvodapedagógusaink közül 31,5-en óvónői felsőfokú illetve főiskolai végzettségűek, egy kolléganőnk pedig középfokú végzettséggel rendelkezik. Dajkáink létszáma 23,5 fő; egy álláshelyen megosztottan, közülük 18-an szakképzettséggel rendelkeznek. A csoportokban folyó nevelőmunkát csoportos dajkák segítik.

Az óvodapedagógusok bevonják a csoportos dajkákat a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, megvalósításába, elemzésébe, értékelésébe.

Az épületekben kertész—karbantartók tartják rendben az esztétikusan, gondosan kialakított udvarokat, illetve a kisebb javításokat is elvégzik.

Az óvodavezető és tagóvoda vezető adminisztratív munkáját az óvodatitkárok segítik.

A nevelőtestület összetétele igen jó. Az óvodapedagógusok érdeklődnek a művészetek iránt, igényük az önképzés. Többségük aktívan dolgozó, lelkiismeretes pedagógus. Rendszeresen részt vesznek kerületi, fővárosi illetve országos szervezésű továbbképzéseken, ők maguk is tartanak, vállalnak ilyen jellegű szakmai bemutatókat. Egymás munkáját segítik, tapasztalataikat szívesen adják át egymásnak.

Az óvodapedagógusok munkáját fejlesztő pedagógus, pszichológus és logopédus segíti. A jelenlegi személyi feltételünk biztosítja az adaptált program megvalósíthatóságát, napi gyakorlatát.

Fontos feladat:

Valamennyi óvodapedagógusunk legyen képes legalább egy művészeti ágban magas szinten, kellő kreativitással és beleélő képességgel közvetíteni az esztétikai értékeket.

A nevelőmunka során az óvónő személye minta, értékközvetítő a nevelésben.

Az óvodánkban dolgozó óvodapedagógusok rendelkezzenek az alábbi tulajdonságokkal:

- **Személyiségvonásaikban jelenjen meg: az optimizmus, humanizmus, tapintat, empátiakészség, az objektivitás, őszinteség, nyíltság;**
- **Közvetítsék a művészetek tradicionális értékeit;**
- **Vállalják az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is;**
- **A gyermekek fejlesztése során alkalmazzanak egyéni módszereket, melynek eredményeként kialakulhasson a gyermekek pozitív énképe;**
- **Legyen igényük az önképzésre; szaktudásuk fejlesztésére;**
- **Az egy csoportba beosztott óvodapedagógusok tudjanak összehangoltan együtt tervezni, dolgozni.**

9. 2. Tárgyi feltételeink

Óvodáink bár lakótelepi övezetben találhatóak, mégis nyugodt, ideális környezetben helyezkednek el, ami megfelelő nevelési tér a gyermekeink számára.

Az épületek adottságai jónak ítéltetők, eredetileg is óvodának épült mindkettő, így belső elrendezése megfelel a gyermekek életkori sajátosságainak. Tágas, napfényes csoportszobák, mosdók állnak a gyermekek rendelkezésére.

Az épület karbantartása, felújítása, a szűkös anyagi körülmények ellenére, ha lassú ütemben is, de tovább folytatódik.

Óvónőink, dajkáink ügyességét, ízlését dicséri a csoportszobák belső kialakítása. Természetes anyagokból készült bútorok, vidám színvilág, biztosítják a belső harmóniát.

Játékeszközeink szépek, esztétikusak, sok a fejlesztő játék. Tornaszereinket tudatosan, átgondoltan válogattuk össze, így gyermekeink nagymozgásának fejlesztéséhez minden eszköz a rendelkezésünkre áll.

Az **udvaraink** adottságai többségében megfelelőek, füves és betonozott részek váltják egymást – a felújításuk szükségszerűvé vált mindkét épületben. Természetes anyagokból készült játékokon játszhatnak a gyermekek, amelyeket folyamatosan felújítunk és anyagi eszközeinkhez mérten a lehetőségeket tovább kívánjuk bővíteni.

9. 3. Programunk eszköztára

A program napi alkalmazása megkívánja az alábbi játékok, tárgyak meglétét és helységek kialakítását az óvodánkban:

A gyermekcsoportok tereinek kialakítása

Mese, vers, dramatikus játék megvalósításához

Mesetér

- puha párnák, meleg szőnyeg, baldachin, meseszék, gyertya,
- magnó, hívózene, hívóképek a megismert mesékről,
- kincsesláda, bábok, paraván, mágnes tábla,
- leplek az átváltozáshoz,
- könyvek, gyermekek által készített mesealbumok,
- albumok a tanult mondókákról, versekről,
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése.

Ének – zene, énekes játék, tánc, zenehallgatás megvalósításához

Zenei tér

- változatos hangszerek, népi hangszerek, metallofon,
- gyermekek-óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek,
- hívóképek - a hangszerek helyének meghatározásához és a tanult énekek, mondókák felismertetéséhez,
- óvodapedagógusok által készített gyűjteményes albumok: a tanult mondókákról, dalokról, zenehallgatási anyagokról, ünnepek zenéjéről, dalairól,
- zenei cd gyűjtemény a zenei élménynyújtás megvalósításához,
- szőnyeg, 6 db. szék – színharmóniának megfelelő huzattal,
- bábok a zenei fogalompárok érzékeltetéséhez,
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése.

Zenés kreatív játékhoz

Magnó, komolyzenei cd válogatás a tevékenységnek megfelelően, a játék jellegének megfelelő eszközök, pl. leplek, kesztyűk, stb.

Ábrázoló tér

- a Mini Galériához tábla, a teret jelző esztétikus tábla,
- asztal, 8 db szék,– színharmóniának megfelelő, esztétikus viaszos vászonterítő,
- „kincses dobozok”: a gyermekek alkotásainak, kincseinek gyűjtéséhez jellel ellátott fadobozok,
- képalakításhoz, különböző technikák alkalmazásához szükséges eszközök: ollók, rajzoló és színes papírok, kartonok, krepp – papír, anyagok és fonalak, festékek, ecsetek, színes ceruzák, zsírkréta, rajztábla, színes kréták.
- plasztikai munkákhoz agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok,
- szövőkeretek, fonalak,
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése,
- tároláshoz dobozok, kosarak, üvegek.

A külső világ tevékeny megismerése tevékenység megvalósításához esztétikus projekt terek kialakítása a csoportszobákban

Külső világ megismerésének és a Projektek tere

- a természeti és társadalmi témakörök projektjeinek feldolgozásához, megjelenítéséhez tábla, esetlegesen térkép;
- gyűjtemények a gyermekek lokálpatrióta szemléletének kialakításához használható szimbólumok az óvoda környezetének objektumairól (orvosi rendelő, templom, piac, stb.) és természeti képződményeiről (Götés tó, Kálvária domb, stb.),
- könyvek, fejlesztő játékok a témakörökhöz kapcsolódóan, az aktuális témakör gyűjteményes megjelenítése,
- szemléltetéshez képgyűjtemény az egyes témákhoz kapcsolódóan,
- cd gyűjtemény a természet hangjairól,
- esztétikus élősarok, a természet kincseinek gyűjteményével,
- elhelyezhető a térben terrárium, vagy akvárium,
- a gyermekek által készített egyes évszakokat tartalmazó albumok, testünk megismeréséhez összehasonlító albumok,
- az idő múlásának követéséhez szükséges eszközök: óra, születésnap kalendárium (hónapok követése), évszaktábla, napszak tábla, esetlegesen a hét napjainak számolására tábla vagy egyéb eszköz,
- időjárás megfigyelő tábla,
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése,

- képkkeret a rajzos diagnosztikákhoz,
- vázák, kaspók, növénygondozáshoz locsolókanna,
- kosarak az eszközök tárolásához.

Családi Projekt tér

- kosarakban elhelyezett szerepjáték eszközök, helyük kialakítása hívóképpel,
- az átváltozáshoz a szülők által nem használt ingek, szoknyák,
- esztétikus keretben elhelyezett családi fényképek,
- a családi szerepjáték klasszikus eszközei.

A játék, játékba integrált tapasztalatszerzés egyéb terei, eszközei

- elkülönített tér szőnyeggel, kockákkal, játék a közlekedési eszközökkel, egyéb konstrukciós játékokkal, esetleg terepasztallal,
- asztalnál játszható fejlesztő és társas játékok.

A csoportok egyéb tereinek kialakítása

A csoportok mosdói

- esztétikus függönyök a WC használat intimitásának megteremtésére,
- folyamatábrák a helyes testápolási szokások kialakításához
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése,
- esztétikus súly- és magasságjelző tábla.

A csoportok öltözői

- tájékoztató táblák a szülők részére:
 - o *az aktuális információkról*
 - o *nevelésünk mindennapjairól*
 - o *programunk rendszeréről, alapelveiről*
 - o *gyermekük fejlődéséről projektrendszerű rajzos megfigyelések segítségével*
 - o *visszatekintő táblán fotók és kiírások segítségével a lezárt projektekről*
 - o *projekt kalendárium az aktuális projekt címéről, tartalmáról, napi eseményeinek követéséhez és a gyűjtőmunka megszervezéséhez,*
 - o *évszakokhoz kapcsolódó jeles napok kalendárium*
- a folyosói zene hallgatásához hangszórók
- esetlegesen játszó sarok.

A program mozgásos tevékenységeinek megvalósításához szükséges terek és eszközök

- *Mozgás, mozgásos játékok:*
Tornaterem, egy csoport gyermeklétszámának megfelelően elegendő mennyiségű többféle kézi szer, nagymozgás fejlesztő eszközök, magnó.
- rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése.
- *Zenés – mozgásos percek:*
Különböző kézi szerek, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók, magnó, indulók, zongoradarabok cd gyűjteménye a megvalósításhoz.

A program megvalósításához szükséges egyéb esztétikus terek és eszközök

Az óvoda folyosója

- tájékoztató táblák a szülők és vendégeink részére:
 - a bázisóvodai feladatok ellátásával kapcsolatban – törzsintézmény
 - az aktuális információkról
- a folyosói zenéhez magnó és komolyzenei válogatások
- népművészeti sarok.

Ovi Galéria

- maximum hét alkotás állítható ki
- tároló vitrin

Az óvoda udvara

- elkülönített rész, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek (dobogó), valamint mozgásfejlesztő eszközök, kiskertek.

A program megvalósításához szükséges egyéb eszközök

- fényképezőgép – lehetőség szerint - minden csoportban,
- videokamera,
- televízió
- videomagnó
- notebook
- projektor
- **az óvoda egyéb tereinek színharmóniájának megfelelő esztétikus textíliák, terítők, függönyök, szőnyegek.**

A felsorolt eszközök döntőrészt biztosítottak a csoportokban. A további beszerzéseket pályázati lehetőségek felkutatásával, alapítvány működtetésével, illetve a dologi költségvetésünkből próbáljuk finanszírozni, megoldani.

10. A PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA

10. 1. A program tervezési, értékelési dokumentumai

□ **Az óvodavezető pedagógiai, működési terve**

Tervezési időkerete: egy év / az adott nevelési év/

(Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvónők gyermekcsoportokra elkészített terve között.)

□ **Csoportnapló**

/ az adaptált program által javasolt csoportnaplót használjuk /

Az alábbi dokumentumok a csoportnaplóban találhatóak, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás – szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat és az eseményekkel járó szervezési munkákat pontos időpontokkal meghatározva.

• ***A gyermekcsoport nevelési terve:***

Tervezési időkerete: → **félév**

• ***A gyermekcsoport tevékenységi terve:***

Tervezési időkeret: → **negyedév** (évszakokként)

• ***Szervezési feladatok:***

Tervezési időkerete: → **negyedév** (évszakonként)

□ **Gyermektükör:**

Tervezési időkerete: → **folyamatos**

A gyermekek egyéni fejlődésének-fejlesztésének dokumentumait tartalmazza.

- a gyermek anamnéziséit;
- a gyermekek képességszintjét;
- az óvónő megfigyeléseit; fejlesztési elképzeléseit;
- egyéni fejlesztési tervek, a prevenció, korrekció és/vagy tehetséggondozó feladatok megvalósítására;

(Családlátogatáson az anamnézist, a befogadás befejezéséig a fejlettség szintjének regisztrálását célszerű elvégezni, hogy tervezni lehessen az egyéni fejlesztéseket.)

10. 2. A program vizsgálata

A programunk elemzése, értékelése és felülvizsgálata az alábbi indikátorok és mutatók rendszere alapján történik az elkövetkezendő időszakban:

S.	Indikátor	Időpont
1.	Gyermeklétszám	október
2.	Óvodakép mutatóinak elemzése	október
3.	Mese, vers, dramatikus játék spontán megjelenő tevékenységei a gyermekek játékában (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	február
4.	Ének, énekes játék, tánc, spontán megjelenése a gyermekek tevékenységében (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	február
5.	Rajz, festés, mintázás, kézimunka megjelenése a gyermekek spontán tevékenységében (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	február
6.	A gyermekek társas kapcsolatának jellemzői	február
7.	Az 5-6-7 éves gyermekek gondolkodási műveltségző képességének megfigyelése a fejlődés várható jellemzők szerint	május
8.	Humán erőforrás elemzése a továbbképzések és az óvoda nevelési céljának összefüggésében	március
9.	Többletmunka kimutatása	május vége
10.	Dicséret, jutalmazás, kitüntetések	május vége

Az indikátorrendszer trendvizsgálatot biztosít a következő területeken

A vizsgált években van-e:

- Visszafejlődés
- Stagnálás
- Előrehaladás

Alapelvünk, hogy mindig ugyanazt mérjük, és ugyanazokkal a mérésekkel haladunk.

11. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

**Az óvodai nevelési program érvényességi ideje:
2013. szeptember 2-től**

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

1. A jogszabályokban, törvényekben bekövetkezett változások,
2. a feltételrendszer változása,
3. a program ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetése miatt.

A programmódosítás előterjesztésének szabályai:

- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek, az óvoda vezetőségének.
- Írásbeli jegyzőkönyv a módosítás elfogadásáról.

12. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Irattári száma: 2013- 18/526 – II

Elfogadta: 2013. augusztus 28.

A Budapest III. kerület, Pais Dezső u. 2. sz. Napraforgó Művészeti Óvoda és a Budapest III. kerület, Medgyessy Ferencz u. 1. sz. alatti Hétszínvirág Művészeti Tagóvoda **egységes nevelőtestülete.**

Jóváhagyta: 2013. augusztus 28.

A Budapest III. kerület, Pais Dezső u. 2. sz. Napraforgó Művészeti Óvoda és a Budapest III. kerület, Medgyessy Ferencz u. 1. sz. alatti Hétszínvirág Művészeti Tagóvoda **óvodavezetője.**

Véleményt nyilvánítottak:

Dátum: 2013. augusztus 29.

Az óvoda Szülői Szervezetének képviselői, a Szülői Szervezet értekezletén.

A Pedagógiai Program a 2010. év, szeptember hó 2. napján, fenntartó által jóváhagyott nevelési programhoz képest, a 2013-18/526-II iktatószámon elfogadott dokumentum a fenntartóra vonatkoztatott többletkötelezettséget nem tartalmaz!

13. FELHASZNÁLT TÖRVÉNYTÁR

1. A 2011. évi CXC törvény a köznevelésről
2. **A Kormány 363/2012. (XII. 17.) rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról**
3. 32./1997.(XI. 5.) számú-, valamint az azt módosító 19/2001. (III. 29.) OM rendelet és a 18/2002. (IX. 29.) OM rendelet a **Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei**
4. 23./1997.(VI. 4.) MKM rendelet és az azt módosító 37/2000. (X. 29.) rendelet a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelveiről (Módosított Kt. 8/B §. (3) **Sajátos nevelési igényű gyermekek**
5. Az 1997. évi XXXI. törvénynek való megfelelés – **A gyermekek védelméről és jogairól**, valamint az 1992-es Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
6. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

14. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. Balázsné Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár?
Bp. Alex typo Kiadó 1992
2. Dankó Ervinné dr: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban.
Bp. Dinasztia Kiadó 1993.
3. Forrai Katalin: Ének az óvodában
Budapest Editio Musica 1974.
4. Gaál Sándorné - Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában,
Szolnok Color Print Nyomda 1996.
5. Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában
Bp. Calibra Kiadó, 1993.
6. Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
Debrecen, 1995.
7. Dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája
Nemzeti Tankönyvkiadó 1994.
8. Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Bp. Gondolat, 1978.
9. Molnárné Lóczi Tünde: Drámajátékok az óvodában.
Szeged, KOMA 1996.
10. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
NAT tan sorozat Budapest OKI 1996.
11. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel
Szolnok 1997.
12. Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból
Szolnok 1996.
13. B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
Tankönyvkiadó. Budapest 1982.
14. Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek fejlettségének megállapításához.
Szolnok JNSZM. Pedagógiai Intézet 1983.
15. Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány.
Dabas Mezőgazdasági Kiadó 1984.
16. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában.
Bp. Zeneműkiadó 1982.

15. Egyetértési Nyilatkozat

A Cseresznyevirág Művészeti Óvoda és Tagóvodája Helyi Pedagógiai Programját elfogadom és azt a nevelőtestületi döntést követően kötelező érvényűnek tartom a munkám során.

Név	Foglalkozás	Aláírás
Somodiné Kiss Terézia	óvodavezető	<i>Somodiné Kiss Terézia</i>
Szabó Lászlóné	tagóvodavezető	<i>Szabó Lászlóné</i>
Gach Éva	vezetőhelyettes	<i>Gach Éva</i>
Szentes Bianka	óvodapedagógus	<i>Szentes Bianka</i>
Kohlbeck Mária	óvodapedagógus	<i>Kohlbeck Mária</i>
Ferency Anna	óvodapedagógus	<i>Ferency Anna</i>
Pongrácz Ildikó	óvodapedagógus	<i>Pongrácz Ildikó</i>
Bata Cecília	óvodapedagógus	<i>Bata Cecília</i>
Cinkócziné Kovács Margit	óvodapedagógus	<i>Cinkócziné Kovács Margit</i>
Staffel Réka	óvodapedagógus	<i>Staffel Réka</i>
Kerti-Gnoll Dóra	óvodapedagógus	<i>Kerti-Gnoll Dóra</i>
Nádasi Gyuláné	óvodapedagógus	<i>Nádasi Gyuláné</i>
Szabó Enikő	óvodapedagógus	<i>Szabó Enikő</i>
Sági Kata	óvodapedagógus	<i>Sági Kata</i>
Kádárné Gulyás Anikó	óvodapedagógus	<i>Kádárné Gulyás Anikó</i>
Plézer Erika	óvodapedagógus	<i>Plézer Erika</i>
Musits Erzsébet	óvodapedagógus	<i>Musits Erzsébet</i>
Gáti Erika	óvodapedagógus	<i>Gáti Erika</i>
Pálfalvi Katalin	óvodapedagógus	<i>Pálfalvi Katalin</i>
Farkas Orsolya	óvodapedagógus	<i>Farkas Orsolya</i>

Zoller Nóra	óvodapedagógus
Keresztély Dóra	óvodapedagógus
Völgyesi Edit	óvodapedagógus
Mihályi Györgyné	óvodapedagógus
Nagy Csabáné	óvodapedagógus
Göblyös Ágnes	fejlesztőpedagógus
Lejková Réka	óvodapszichológus

Zoller Nóra
Keresztély Dóra
Völgyesi Edit
Mihályi Györgyné
Nagy Csabáné
Göblyös Ágnes
Lejková Réka

Budapest, 2016. szeptember 1.